

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

**ZONGULDAK KARADENİZ EREĞLİ
BELEDİYESİ**

2017 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylöl 2018

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ	1
2.	DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU	3
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	3
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	3
5.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI	5
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER	9
8.	EKLER.....	68

KISALTMALAR

A.Ş.: Anonim Şirket

TAKBİS: Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi

ÜFE: Üretici Fiyatları Endeksi

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: 2017 Mali Yılı Bütçe Gelirleri ve Gerçekleşme Oran Tablosu

Tablo 2: 2017 Mali Yılı Bütçe Giderleri ve Gerçekleşme Oran Tablosu

1. KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ

Karadeniz Ereğli Belediyesi tahakkuk esaslı muhasebe sistemini uygulamaktadır. Muhasebe sistemi Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir. Kurumun 2017 yılına ilişkin mali veriler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1: 2017 Mali Yılı Bütçe Gelirleri ve Gerçekleşme Oran Tablosu

Gelirin Çeşidi	Bütçe Tahmini	Gelir	Gerçekleşme Oranı(%)
Vergi Gelirleri	25.074.000,00	23.614.615,61	94
Teşebbüs ve Mülkiyet Geliri	32.325.000,00	26.830.545,60	83
Alınan Bağış ve Yardımlar	1.838.000,00	79.470,00	0.04
Diğer Gelirler	69.937.000,00	70.507.557,09	100
Sermaye Gelirleri	319.000,00	1.080.830,62	100
İller Bankası Borçlanma	33.944.000.000	0,00	0
Ret ve İadeler	1.000,00	0,00	0
Toplam	163.438.000,00	122.113.018,92	94

Bütçede 163.438.000,00 TL gelir tahmini yapılmıştır. Bütçe uygulama sonucunda 122.113.018,92 TL gelir elde edilmiştir. Bütçe gelir tahminine göre gelir gerçekleşme oranı %94 olmuştur.

Tablo 2: 2017 Mali Yılı Bütçe Giderleri ve Gerçekleşme Oran Tablosu

Giderin Çeşidi	Toplam Ödenek	Gider	Gerçekleşme Oranı(%)
Personel Giderleri	26.448.000,00	24.157.370,28	91
Sosyal Güvenlik Kurum Prim Gideri	4.238.000,00	3.988.385,45	94
Mal ve Hizmet Alım Gideri	77.737.000,00	70.677.464,02	91

Faiz Giderleri	1.500.000,00	85.411,17	0.06
Cari Transferler	7.865.000,00	6.815.467,51	87
Sermaye Giderleri	42.509.000,00	24.104.112,83	57
Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0
Borç Verme	0,00	0,00	0
Yedek Ödenekler	3.141.000,00	0,00	0
Toplam	163.438.000,00	129.828.211,26	79

2017 yılında bütçe ile verilen toplam ödenek tutarı 163.438.000,00 TL'dir. Bu tutarın 129.828.211,26 TL'si harcanmıştır. Kullanılabilir ödeneğe göre bütçe gerçekleşme oranı %79 olmuştur.

Kurumun 2017 Yılı gerçekleşen faaliyet gelirleri toplamı 124.568.481,77 TL, faaliyet giderleri toplamı 105.782.202,13TL'dir.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile usul ve esasların 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Kasa sayım tutanağı,
- Banka mevcudu tespit tutanağı,
- Alınan çekler sayım tutanağı,
- Menkul kıymet ve varlıklar sayım tutanağı,
- Teminat mektupları sayım tutanağı,
- Değerli kağıtlar sayım tutanağı,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetimi hesabı icmal cetveli
- Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu,
- Bütçe gelirleri ekonomik sınıflandırılması tablosu,

- Faaliyet sonuçları tablosu.

Denetim görüşü, kamu idaresinin temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmamasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, genel kabul görmüş uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla

yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI

BULGU 1: Belediyenin Doğalgaz Dağıtım Şirketindeki Ortaklık Hisselinin Muhasebe Kayıtlarına Yansıtılmamış Olması

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 241 Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabı başlıklı 181 inci maddesinde bu hesabın mal ve hizmet üreten kuruluşlara nakden veya ayni olarak verilen sermaye tutarları ve bu sermaye tutarlarının işletilmesinden doğan kar ve zarar ile bütçeye iade olunan sermayelerin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmektedir.

Aynı yönetmeliğin 182 inci maddesinde, mal ve hizmet üreten kuruluşlara gerek nominal sermaye ve gerekse ayni sermaye transferi şeklindeki iştiraklerin gerçeğe uygun değerleri ile bu hesaba kaydedileceği belirtilmektedir

Belediyenin Aksa-Düzce Gaz Dağıtım A.Ş.'de kanundan kaynaklanan 829.400,00 TL ortaklık payı bulunmasına rağmen 241 nolu hesaba bu ortaklık payı ile ilgili herhangi bir kayıt yapılmamıştır. Yapılmayan bu kayıt dolayısıyla 241 nolu hesap bilançoda 829.400,00 TL eksik görünmektedir.

Kamu idaresi cevabında; 13.03.2018 tarih ve 4209 Yevmiye no.lu evrakta 241 nolu hesaba kayıt yapıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulgu konusu husus 2018 yılında düzeltilmiş olmakla beraber hatalı uygulamanın etkisi 2017 yılı için devam etmiştir. Yapılmayan bu kayıt dolayısıyla 241 Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabı bilançoda 829.400,00 TL eksik bedelle yer almıştır.

BULGU 2: Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması

Belediyenin diğer kamu kurum ve kuruluşlarına tahsis ettiği taşınmazlar ile belediyenin tahsisli kullandığı taşınmazların muhasebe kayıtlarında yer almadığı tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe Muhasebe Yönetmeliğinin 25 maddi duran varlıklar hesap grubuna ilişkin işlemlerin anlatıldığı 187'nci maddesinin 2/a/5 bendinde;

“Kamu idaresinin mülkiyetinde olan taşınmazlar, bunlardan diğer kamu idarelerine tahsis edilenler ve kamu idarelerince tahsisli olarak kullanılanlar yardımcı hesaplar itibarıyla izlenir.” Denilmektedir.

2017 Mahalli İdareler Detay Hesap Planına göre;

kamu idaresinin diğer idarelere tahsis ettiği taşınmazların, niteliğine göre 250.02/251.02/252.02 kamu idaresinin tahsis ettiği taşınmazların hesabında,

kamu idaresinin tahsisli kullandığı taşınmazların ise niteliğine göre 250.03/251.03/252.03 tahsisli kullanılan taşınmazların hesabında, izlenmesi gerekir.

Yapılan incelemede; Karadeniz Ereğli Belediyesinin 9(Dokuz) adet taşınmazı tahsis ettiği halde ilgili yardımcı hesaplara aktarmadığı için hala kendi kullanımında görüldüğü, 5(Beş) adet taşınmazı ise tahsisli kullandığı halde bu taşınmazların bilançoda hiç görülmediği anlaşılmıştır.

Kamu idaresi cevabında; "Tahsis edilen ve tahsisli kullanılan taşınmazlar, belediyemiz taşınmaz programında ortak kullanımda kayıtlı olup, bundan böyle ayrıca bir yazı ile de Mali Hizmetler Müdürlüğüne bildirim yapılacaktır." denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 3: Taşınmazların Maliyet Bedeli veya Rayiç Değer Üzerinden Muhasebe Kayıtlarına Alınmaması

Belediyenin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların maliyet bedeli veya rayiç değerlerinin tespit edilmediği ve bu taşınmazların bu değerler üzerinden kayıtlara alınmadığı görülmüştür.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmeliğin 5’nci maddesinin iki ve üçüncü fıkralarında;

“(2) (Ek: 3/6/2014-2014/6455 K.) Ek 1’deki Kayıt Planının “Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar” başlığı altında yer alan taşınmazlar maliyet bedeli üzerinden, bu taşınmazlardan maliyet bedeli belirlenemeyenler ise rayiç değerleri üzerinden kayıtlara alınır. Ancak;

a) Ek 1'deki Kayıt Planının "Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar" başlığı altında yer alan taşınmazlardan maliyet ve rayiç bedeli belirlenemeyen taşınmazlar,

b) Ek 1'deki Kayıt Planının "Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmazlar" başlığı altında yer alan taşınmazlardan sadece ekonomik olarak değerlendirmeye konu olanlar ile kamusal ihtiyaçlarda kullanılan taşınmazlar,

c) Ek 1'deki Kayıt Planının "Orta Malları" başlığı altında yer alan taşınmazlar,

ç) Ek 1'deki Kayıt Planının "Genel Hizmet Alanları" başlığı altında yer alan taşınmazlar,

d) Bakanlık tarafından iz bedeli ile takip edilmesine karar verilen taşınmazlar,

iz bedeli üzerinden kayıtlara alınır.

(3) (Ek: 3/6/2014-2014/6455 K.) Taşınmazların rayiç değeri; maliki kamu idaresince, başka bir kamu idaresinin yönetiminde veya kullanımında olanlar ise bu idarelerce tespit edilir." Hükmü yer almaktadır.

Anılan Yönetmeliğin "Mevcut Taşınmazların Kaydına İlişkin İşlemler" başlıklı Geçici 1'inci maddesi hükmü uyarınca, taşınmazların en geç 30/9/2014 tarihine kadar emlak vergi değerleri üzerinden muhasebe kayıtlarına alınması ve 31/12/2017 tarihine kadar ise maliyet bedeli veya rayiç değerleri üzerinden muhasebe kayıtlarına alınması gerekmektedir.

Belediyenin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların maliyet bedeli veya rayiç değerleri üzerinden muhasebe kayıtlarına alınmaması; mali tablolara etkisi bakımından, bilançoda maddi duran varlıkları içerisinde yer alan 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı ve 252 Binalar Hesabının kayıt ve tutar olarak gerçeği yansıtmamasına neden olmaktadır.

Kamu idaresi cevabında; "Belediyemiz mülkiyetinde veya kullanımında olan taşınmazlar, kamu idarelerine ait taşınmazların kaydına ilişkin yönetmeliğin 5. maddesinin 2. ve 3. fıkralarına göre taşınmaz programlarına kaydedilmiş olup, ilgili müdürlüklerle koordineli çalışılma yapılarak muhasebe kayıtlarına alınması sağlanacaktır." denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Karadeniz Ereğli Belediyesi 2017 yılına ilişkin ekte yer alan mali rapor ve tablolarının Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdii kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Diğer Kamu İdareleri Tarafından Yapılan Kamulaştırma İşlemlerinin Belediye Tarafından Takip Edilmemesi Sonucunda Ek Emlak Vergisi ve Taşınmaza Ait Geçmiş Vergi Borçlarının Tahsil Edilememesi

Belediye sınırları içerisinde diğer kamu idareleri tarafından yapılmış olan kamulaştırma işlemlerinin Tapu İdaresi tarafından belediyeye bildirilmediği ve belediye tarafından da takip edilmediği bunun sonucunda belediyenin en önemli gelir unsurlarından biri olan Emlak Vergisinde kayıpların ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 10'uncu maddesinde, kamulaştırılması yapılan taşınmaz malın tescil ve terkin işlemi sırasında mal sahiplerinin bu taşınmaz mal nedeniyle vergi ilişkisinin aranmayacağı, ancak tapu dairesinin durumu ilgili vergi dairesine bildireceği hüküm altına alınmıştır,

Anılan Kanununun 39'uncu maddesinde ise; *“Kamulaştırılan taşınmazın kamulaştırıldığı yıla ait emlak vergisi tarhına esas olan vergi değeri, kesinleşen kamulaştırma bedelinden az olduğu takdirde, kamulaştırma bedeli ile vergi değeri arasındaki fark üzerinden, cezalı emlak vergisi tarh olunur.”* hükmü yer almaktadır.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 23'üncü maddesinde, taşınmazın yazılı vergi değerini tadil eden nedenlerin bulunması halinde emlak vergisi bildirim verilmemesinin zorunlu olduğu ve bildirimlerin emlakın bulunduğu yerdeki ilgili belediyeye verileceği belirtilmiştir.

33'üncü maddesinde de; bir bina veya arazinin takvim veya ifraz edilmesi veya mükellefinin değişmesi, taşınmazın vergi değerini tadil eden sebepler arasında sayılmıştır.

Anılan Kanununun 37'nci maddesinde, bu Kanuna göre alınacak vergiler hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı ve bu Kanunda geçen "Vergi dairesi" tabirinin belediyeleri ifade ettiği hükmüne yer verilmiştir,

Aynı Kanununun 30'uncu maddesinde ise, *“Devir ve ferağı yapılan bina ve arazinin, devir ve ferağın yapıldığı yıl ile geçmiş yıllara ait ödenmemiş Emlak Vergisinin ödenmesinden devreden devralan müteselsilen sorumlu tutulurlar. Devralanın mükellefe rücu*

hakkı saklıdır. Tapu daireleri devir ve ferağ işlemini, işlemin yapıldığı ayı takip eden ayın 15'inci günü akşamına kadar ilgili belediyelere bildirir.” Hükümü yer almaktadır.

6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 8'inci maddesinde, Genel Müdürlüğün genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin görevleri ile ilgili veri paylaşımına ilişkin protokol ve sözleşme düzenleyebileceği belirtilmiştir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu Belediyeler tarafından tahsil edilen ve önemli bir gelir kalemi olan emlak vergisini güvence altına almak amacıyla tapu idaresine kamulaştırma işlemleri, devir gibi mülkiyet değişimlerini ilgili belediyeye bildirme zorunluluğu getirmiştir. Ayrıca belediyelerin de kendi gelirleri olması dolayısıyla taşınmazlarla ilgili bu tür değişiklikleri takip etmesi gerekmektedir.

Belediye sınırları içerisinde diğer kamu idareleri tarafından yapılmış olan kamulaştırma işlemlerinin tapu idaresi tarafından ilgili belediyelere bildirilmemesi ve belediye tarafından takip edilmemesi sonucunda;

1- Kamulaştırılarak kamu tüzel kişiliği adına tescil edilmiş olan gayrimenkule ilişkin daha önceden gelen emlak vergisi borçlarının bulunduğu ve bildirim yapılmamış olduğundan bu borçların tahsil edilmediği,

2- Kamulaştırılarak kamu tüzel kişiliği adına tescil edilmiş olan gayrimenkule ilişkin Kamulaştırmadan kaynaklanan değer farkından ek emlak vergisinin tahakkuk ve tahsilatının yapılmadığı,

Tespit edilmiştir.

Bu itibarla, 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun gereğince tapu idarelerinin özellikle Kamulaştırma Kanunu ve Emlak Vergisi Kanunu kapsamındaki işlemler konusunda belediyeleri bilgilendirmesi, sistemli ve zamanlı veri paylaşımı sağlaması, belediyeler tarafından bilgilendirme ve paylaşımların takibinin yapılarak emlak vergisinin mevzuat doğrultusunda tarh, tahakkuk ve tahsilinin yapılması gerekmektedir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemini (TAKBİS) belediyelerin protokolle bedel karşılığı kullandığı dikkate alındığında bu sistemin kamulaştırma işlemlerini de otomatik olarak belediyelere bildirecek şekilde kullanılması

sağlanmalıdır.

Kamulaştırma işlemlerine ilişkin bilgilerin belediyeye sağlıklı bir şekilde bildirilmesi durumunda emlak vergi kaybı önlenecektir.

Kamu idaresi cevabında; "Bulgu'daki tespit doğrultusunda Kdz. Ereğli Tapu Sicil Müdürlüğüne 11.05.2018 tarih 1575 sayı yazımız ile yapılan kamulaştırmalar istenmiş olup Tapu Sicil Müdürlüğünden gelecek bilgi ve belgelere istinaden kamulaştırma bedeli ile vergi değeri arasındaki fark üzerinden cezalı emlak vergisi tarh olunacaktır." denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir

BULGU 2: Belediye Tarafından Yapılan Kamulaştırma İşlemlerinden Kaynaklanan Ek Emlak Vergisinin Tarh ve Tahakkukunun Yapılmaması

Belediye tarafından yapılan kamulaştırma işlemlerinden kaynaklanan emlak vergisinin tarh ve tahakkuk edilmediği görülmüştür.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 39'uncu maddesi uyarınca belediyelerin kendileri tarafından gerçekleştirilen kamulaştırma işlemlerinde kamulaştırılan taşınmazın kamulaştırıldığı yıla ait emlak vergisi tarhına esas olan vergi değeri, kesinleşen kamulaştırma bedelinden az olduğu takdirde, kamulaştırma bedeli ile vergi değeri arasındaki fark üzerinden, cezalı emlak vergisi tarh etmeleri gerekmektedir.

Denetimler sonucunda, belediye tarafından yapılan kamulaştırmalardan ek emlak vergisinin tarh, tahakkuk ve tahsilatının yapılmadığı ve bu kişilerin belediye olan geçmiş emlak vergisi ve diğer borçların tahsil edilmediği tespit edilmiştir.

Ek emlak vergisinin tarh, tahakkuk ve tahsilatının yapılması ve taşınmazı kamulaştırılan kişilerin belediyeye olan borçlarının tahsil edilmesi için birimler arası gerekli koordinasyonun sağlanması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; "Konu ile ilgili Emlak İstimlak Müdürlüğü'ne yazı yazılmış olup yapılan kamulaştırmaların Mali Hizmetler Müdürlüğüne bildirilmesi istenmiş olup, buna göre gerekli işlemler yapılacak ve yapılmaya başlanmıştır." denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 3: 2886 Sayılı Kanuna Göre Kiraya Verilen Taşınmazların Kira Süresi Sonunda Yeniden İhale Edilmemesi ve Mevcut Sözleşme Süresinin Uzatılması Suretiyle Aynı Kişilere Kiraya Verilmesi

2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen bazı taşınmazların kira süresi sonunda yeniden ihale düzenlenmeden kira bedelinde belirli bir artış yapılarak süre uzatımı yoluyla aynı kişilere yeniden kiraya verildiği tespit edilmiştir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun Kapsam başlıklı 1'inci maddesi ile belediye mülkiyetindeki taşınmazların ancak bu Kanun hükümlerine göre kiraya verilebileceği, Kiralarda sözleşme süresi başlıklı 64'üncü maddesi ile belirli istisnalar haricinde, kiraya verilecek taşınmazların kira süresinin on yıldan çok olamayacağı ve taşınmazların üçüncü kişilere kiralanması işlemlerinin ise aynı Kanun'un 35'inci maddesinde sayılan ihale usulleri çerçevesinde yürütülmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesinde; kamu idarelerine ait taşınmazlara ait kira sözleşmelerinin bitim tarihinden itibaren, işgalin devam etmesi halinde, işgal edilen taşınmaz malın idarenin talebi üzerine bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, idareye teslim edileceği ve kira sözleşme bitim tarihi ile tahliye tarihi arasında ecrimisil alınacağı hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinde; 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75'inci maddesi hükümlerinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı ifade edilmiştir.

12.01.2011 tarihli 6101 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 10'uncu maddesiyle 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 11.1.2011 tarihli 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun Dördüncü bölümünde kira sözleşmeleri düzenlenmiştir. Her ne kadar 6098 sayılı Kanunun 339'uncu maddesinin ikinci fıkrasında, "*Kamu kurum ve kuruluşlarının, hangi usul ve esaslar içinde olursa olsun yaptıkları bütün kira sözleşmelerine de bu hükümler uygulanır.*" ve Aynı Kanunun 347'nci maddesinin birinci fıkrasında "*...Kiraya veren, sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmeyi sona erdiremez....*" Hükümleri var ise de 5393 sayılı Kanunun 15 ve 2886 sayılı Kanunun 75'inci maddeleri yürürlükte bulunduğundan ve bu Kanunların özel

kanun, 6098 sayılı Kanunun genel kanun olduğu dikkate alındığından belediyelere ait taşınmazlarda 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun ecrimisil ve tahliyeye ilişkin 75'inci maddesinin uygulanması gerekmektedir. Nitekim yargı içtihatları da bu yöndedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır." hükmünün Anayasaya aykırılığı savıyla açılan iptal davasına ilişkin Anayasa Mahkemesinin 08.12.2011 tarih ve 2010/77 E., 2011/163 K. No.lu Kararında; kamu hizmetlerinin sürekli, düzenli ve sistemli bir şekilde sürdürülebilmesi için kamu yararı amacıyla, belediyelere ait taşınmazların, kira sözleşmesi sonunda tahliyelerine ve ecrimisil ödenmesine ilişkin itiraz konusu kuralın Anayasa'nın hukuk devleti ilkesi ile çelişen bir yönünün bulunmadığı ve diğer kişiler ile aynı hukuksal konumda bulunmayan belediyelerin, kiraya verdikleri taşınmazlar hakkında, kira sözleşmesi sonunda farklı bir tahliye usulü öngörülerek ayrı hukuksal işleme tabi tutulmasında eşitlik ilkesine aykırılıktan söz edilemeyeceği belirtilmiştir.

Konusu, dava sebebi ve tarafları aynı olan ve kira sözleşmesi süresi sona eren özel idareye ait taşınmazın yeniden 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu gereği ihale prosedürü sonucu mu kiraya verileceği, yoksa kira sözleşmenin 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkındaki Kanun gereği kendiliğinden mi uzamış sayılacağı hususu ile ilgili Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 28/06/2010 gün ve 2010/2636 E., 2010/9564 K. Sayılı kararı ile Danıştay 8. Dairesinin 06/05/2011 gün ve 2010/2150 E, 2011/2555 K sayılı kararı arasında çıkan kesin hüküm uyuşmazlığın giderilmesi için özel idare tarafından Uyuşmazlık Mahkemesine başvuru üzerine, Uyuşmazlık Mahkemesinin 04.09.2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 30.12.2013 tarih ve 2012/328 E., 2013/1752 K. No.lu Kararında;

6570 sayılı Kanununun 14. maddesi ile de devlete ait taşınmaz malların 2490 sayılı Kanun'a göre kiraya verilmesi halinde de bu Kanun'un uygulanacağını belirtildiği, ancak 2490 sayılı Kanun'un 01/01/1984 tarihinden itibaren 2886 sayılı Yasa ile yürürlükten kaldırılmış olması nedeniyle, kira sözleşmelerinin süre bitiminde aynı koşullarla bir yıl daha uzatılmış sayılacağına ilişkin 6570 sayılı Kanun'un 11. maddesinin, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamına giren yerler hakkında uygulanmayacağı, 2886 sayılı Yasada sayılan idarelerin mülkiyetindeki taşınmazların kiralanmasının, yasa koyucu tarafından 2886 sayılı kanun kapsamına dahil edildiği ve 6570 sayılı Kanun kapsamından çıkarıldığı, uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak mevzuattaki önceliğin, özel kanun niteliğindeki 2886 sayılı Kanunda

olması gerektiği, anılan Kanunla il özel idarelerine ait taşınmazların kiralanmasına ilişkin sözleşmelerin sona ermesi konusunda özel bir düzenleme getirilmiş olduğu belirtilmiş ve hüküm uyumsuzluğu Danıştay kararı lehine giderilmiştir.

Sayıştay Genel Kurulunun 21.01.1993 gün ve 4761/1 sayılı kararında; 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen taşınmazlara 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanması imkanının olmadığı, belediyeler tarafından 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen gayrimenkullere ait kira sözleşmelerinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi konularında 2886 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.

Danıştay 13. Hukuk Dairesinin 2015/2941 E. , 2015/3023 K. No.lu kararında;

“İdarenin ihale işlemlerini Devlet İhale Kanunu'nda yer alan ihalede açıklık, rekabetin sağlanması ve kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması ilkeleri uyarınca ihale usul ve kurallarına göre gerçekleştirmesi zorunludur. Bu nedenle, idare, mevcut ihtiyaçlarının devam etmesi durumunda dilediği kişi ile kira sözleşmesini yapamayacağından ve kanuna aykırı şekilde kira sözleşme süresini uzatamayacağından, kendisine ait taşınmazları 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nda öngörülen ilke ve kurallara göre yeniden ihale etmesi gerekir.

Söz konusu büfe, kira sözleşmesinin süresi dolduktan sonra yukarıda öngörülen mevzuat hükümleri uyarınca ancak ihale yoluyla kiralanabileceğinden, sözleşme süresi sonunda sözleşmenin yenilenmeyerek anılan yerin ihale yoluyla kiralanacağına dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık, davanın reddine ilişkin Mahkeme kararında ise sonucu itibarıyla hukukî isabetsizlik bulunmamaktadır.”,

Danıştay 10. Dairesinin 19.12.1991 gün ve 1989/2736 E. ve 1991/3850 K. Sayılı kararında ise;

“...2886 sayılı Devlet İhale Yasasının 64'ncü maddesinde, bu yasa kapsamındaki idarelerin taşınır ve taşınmaz mallarını kiraya verme süreleri belirlenmiş olup; kira süresinin bitimi üzerine taşınmaz malın yeniden kiraya verilebilmesi, ancak yeniden ihale yapılması halinde mümkün bulunmaktadır. 2886 sayılı Yasaya göre ihale yapma zorunluluğu yönünden taşınmaz malın musakkaf olup olmaması önem taşımamaktadır. Musakkaf yapıların kiralanması konusunu düzenleyen 6570 sayılı Yasa da, 2886 sayılı Yasadan kaynaklanan ihale yapma zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

Bu itibarla, kira süresi dolan davalı Belediyeye ait parkın 2886 sayılı Yasaya göre kiraya verilmek üzere yeniden ihaleye çıkarılması yolundaki dava konusu işlemde mevzuata aykırılık olmayıp; davanın reddine ilişkin temyizden incelenen karar sonucu itibariyle yerinde bulunmaktadır.” Denilmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 22.12.2010 tarih ve 2010/13671 E. ve 2010/696 K. sayılı kararında;

“...Davalı belediye kiralananı 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre dava dışı A.Ş.'ye kiralamış adı geçen şirket de sözleşmede verilen yetkiye dayanarak büfeleri davacı şirkete kiralamıştır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75/3'üncü maddesinde; Tahliyeye ilişkin koşullar ile birlikte kira sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren işgalin devam etmesi halinde sözleşmede hüküm varsa ona göre hareket edileceği, aksi halde ecrimisil alınacağı hükmü yer almaktadır.

Bu hüküm, esasen 2886 sayılı Kanun ile Hazine tarafından kiraya verilen taşınmazlara ilişkin olmakla birlikte: 13.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinin 3'üncü fıkrasının 2'nci cümlesinde, 2886 sayılı Kanunun belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı hüküm bağlanmakla; belediyelere ait taşınmazların kira sözleşmelerinde de 2886 Sayılı Kanun'un, 75'inci maddesi hükümleri uygulanacaktır.

Hal böyle olunca, somut olayda 6570 Sayılı Kanun hükümlerinin uygulama yeri bulunmamakta; uyuşmazlığın 2886 Sayılı Kanun'un 75'inci maddesi çerçevesinde çözümlenmesi gerekmektedir.

Şu durumda, anılan yasal düzenlemeye göre taraflar arasındaki kira sözleşmesinin, kira süresinin dolduğu 11.03.2008 tarihinde sona ereceği, sürenin dolması ile, kira akdinin süresiz hale gelmeyip sözleşmenin sona ermesi nedeniyle davacının fuzuli şagil durumuna düştüğü davalı kiralayanın tahliye istemesinde haksız bir yön bulunmadığı anlaşılmakla, davanın reddine dair direnme kararı usul ve yasaya uygun olup; onanması gerekir.” denilmektedir.

Bununla birlikte kira sözleşmelerine ait uyuşmazlıkların ihtisas alanına girdiği Yargıtay 6. Hukuk dairesinin farklı kararlarında (2017 yılından itibaren 3. Hukuk dairesi);

2886 sayılı kanunun hükümleri karşısında 6098 sayılı kanunun 339 uncu maddesinin ikinci fıkrası ile 347'inci maddesinin birinci fıkrasının belediye taşınmazlarına uygulanma olanağı bulunmadığını belirtmiştir. (Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 2016/6434 E., 2016/6024 K. sayılı kararı, Yargıtay 6. Hukuk Dairesi 2015/9569 E., 2016/5709 K. sayılı kararı)

Yapılan incelemede ise, 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen belediye mülkiyetindeki muhtelif taşınmazların kira süresi sonunda yeniden ihale düzenlenmeden meclis kararıyla kira bedelinde belirli bir artış yapılarak süre uzatımı yoluyla aynı kişilere yeniden kiraya verildiği görülmüştür.

Belediyeye ait bu taşınmazların çok uzun süre önce kiraya verildiği bu tarihten sonra hiç ihale edilmediği ve kira sözleşmelerinin bu tarihe kadar uzatıldığı görülmüştür.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerine göre 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen taşınmazların sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmenin sona erdirilmesi, bu taşınmazların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanununda yer alan esaslar ve süreler dâhilinde ihale yapılmak suretiyle kiraya verilebileceği ve yenileme işlemlerinin aynı usuller çerçevesinde yapılabileceği değerlendirilmektedir.

2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilmeyen(2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununa göre verilen veya ihalesiz verilen) taşınmazların ise, 6098 sayılı Kanunun 347'nci maddesinde yer alan; *“Kiraya veren, sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmeyi sona erdiremez. Ancak, on yıllık uzama süresi sonunda kiraya veren, bu süreyi izleyen her uzama yılının bitiminden en az üç ay önce bildirimde bulunmak koşuluyla, herhangi bir sebep göstermeksizin sözleşmeye son verebilir.”* hükmü uyarınca kira sözleşmelerinin on yıllık uzama süresi sonunda sona erdirilmesi; kiraya verilen taşınmazların 2886 sayılı Kanun kapsamına alınmasına, taşınmazlara uygulanacak mevzuat birliğinin sağlanmasına ve kira bedellerinin güncellenmesine neden olacaktır.

Kamu idaresi cevabında; özetle ilçenin demografik yapısı gereği çok engelli bir alana sahip olup, arsa ve arazi üretip yeni iş alanları açılması konusunda dezavantajlı durumda olduğu, belediye taşınmazlarının şehrin merkezi olan pazaryerinde, şehre yakın sanayi bölgesinde küçük metrekareli işyerleri ve sahil güzergahında kafe ve restaurant tarzı kiralık alanlara sahip olduğu, kiracıların meslek olarak bu işi yaptıklarından belirli sürelerle kişileri dükkanlarından etmek geçim kaynaklarından ve ekmeklerinden etmekle eşdeğer olduğu, 6098 sayılı Kanunun 339'uncu maddesinin ikinci fıkrasında, *“Kamu kurum ve kuruluşlarının, hangi usul ve*

esaslar içinde olursa olsun yaptıkları bütün kira sözleşmelerine de bu hükümler uygulanır.” ve Aynı Kanunun 347’nci maddesinin birinci fıkrasında “...Kiraya veren, sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmeyi sona erdiremez...” Hükümlerinin belediyemizi de kapsadığı tüm bunlar göz önüne alındığında ve kamuda herhangi bir mali zarara sebep olmamak açısından 2886 sayılı Kanunun uygulamaya çalışıldığı, tüm kira uzatımlarında piyasa fiyat ve rayiç bedel çalışmaları yapılarak kiralar günün ekonomik şartlarına göre sürekli güncellendiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Kamu idaresi cevabında 6098 sayılı Kanunun 339’uncu maddesinin ikinci fıkrasında, “*Kamu kurum ve kuruluşlarının, hangi usul ve esaslar içinde olursa olsun yaptıkları bütün kira sözleşmelerine de bu hükümler uygulanır.” ve Aynı Kanunun 347’nci maddesinin birinci fıkrasında “...Kiraya veren, sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmeyi sona erdiremez....” Hükümlerinin belediyeyi kapsadığını belirtmişlerdir. Ancak 5393 sayılı Kanunun 15 ve 2886 sayılı Kanunun 75’inci maddeleri yürürlükte bulunduğu ve bu Kanunların özel kanun, 6098 sayılı Kanunun genel kanun olduğu dikkate alındığından belediyelere ait taşınmazlarda 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun ecrimisil ve tahliyeyle ilişkin 75’inci maddesinin uygulanması gerekmektedir. buna göre belediye taşınmazları 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen taşınmazların sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmenin sona erdirilmesi ve tahliye edilmesi gerekmektedir. Nitekim yukarıda detaylı bir şekilde açıklandığı üzere Anayasa Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay kararları bu yöndedir.*

Dolayısıyla 6098 sayılı kanunun 339 uncu maddesinin ikinci fıkrası ile 347’inci maddesinin birinci fıkrasının belediye taşınmazlarına uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bununla birlikte kira sözleşmelerinde mevzuatın uygulanması kiracıları mağdur etmez.

Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir

BULGU 4: Bazı Taşınmaz Kira Bedellerinin Günün Emsal ve Rayiç Bedellerine Göre Güncellenmemesi

Belediyeye ait bazı taşınmaz kira bedellerinin günün emsal ve rayiç bedellerini yansıtmadığı ve düşük kaldığı görülmüştür.

Taşınmaz kira dosyalarının incelenmesi sonucunda; bazı taşınmazlara ait kira bedelinin her yıl Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) esas alınarak tespit edildiği ve hesaplanan bedelin yeni yıl kira bedeli olarak uygulandığı,

emsal ve rayiç bedel mukayesesinin yapılmadığı anlaşılmıştır.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunun kira artışını belirleyen 2 ve 3 üncü maddeleri, mülkiyet hakkının özüne dokunur nitelikte sınırlamalar içerdiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinin 26.03.1963 tarih ve E. 1963/3, K. 1963/67 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı üzerine kira bedelinin belirlenmesine ilişkin kanun boşluğu Yargıtay'ın 18.11.1964 gün ve E. 1964/2 K.1964/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ve çeşitli Yargıtay kararları ile doldurulmuştur.

Kira bedeli tespit yöntemini belirleyen 18.11.1964 tarih E. 1964/2 K.1964/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında, kira bedelinin; olağan rayice göre tespit edilmesi ve bu rayiç tespit edilemez ise hak ve nesafete uygun olarak ekonomi esaslarına göre artışı öngörülmüştür.

Söz konusu Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay Hukuk daireleri taraflar arasındaki kira ilişkisinin kurulmasından itibaren 3 yıldan fazla bir zaman geçmiş ise, kural olarak yeni dönem kira bedelinin emsal ve rayiç bedele göre belirlenmesi gerektiği yönünde kararlar vermektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 09.02.2011 tarih ve 2010/3-645 E. , 2011/53 K. sayılı kararında;

“Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; dosya kapsamına göre, somut olayda yeni dönem kira parasının endeks uygulanmak suretiyle mi, yoksa hak ve nesafet ilkesi gereğince mi tespit edilmesi gerektiği noktasındadır.

Hemen belirtilmelidir ki; Anayasa Mahkemesinin, 6570 sayılı Yasanın 2. ve 3. maddelerinin iptaline ilişkin 26.03.1963 gün ve 3/67 sayılı kararı ile, amacı kiracıyı korumak olan 6570 sayılı Yasanın kira parasındaki "sınırlı artış" ilkesi esas itibarıyla benimsenmiştir.

Bu nedendir ki, kira parasının tespiti yöntemini belirleyen 18.11.1964 gün ve 2/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında, kira parasının, hak ve nesafete uygun olarak ekonomi esaslarına göre, "sınırlı artışı" öngörülmüştür.

Uygulamada; şartlar değişmediği ve özel gelişmelerin varlığı ispat edilmedikçe, kira sözleşmesinde taraflarca olağan rayice uygun olarak kararlaştırılan kira parasının, yasa gereği yenilenen ilk üç yıl (dönem) Türkiye İstatistik Kurumunca yayınlanan Toptan Eşya Fiyat Endeksindeki artışın kira parasına yansıyan bölümü oranında artırımı esas alınarak

bulunacak kira parasının o dönemin hak ve nesafet kurallarına uygun ve aşırı olmayan kira parası olduğu ilke olarak kabul edilmekte ve ona göre uygulama yapılmaktadır.”

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 09.12.1998 tarih ve 1998/3-854 E. 1998/896 K. sayılı kararında;

“Sözleşmelerde kira parasının artırılması sırasında ekonomik denge ve adaletin sağlanması için üç yıl veya daha uzun süre, özel neden sayılmıştır.

Davada kira sözleşmesi üç yıl süreli olduğundan bu husus hak ve nesafet ilkesinin uygulanmasını gerektiren özel nedendir.

Mahkemece dayanılan Hukuk Genel Kurulu kararı sözleşme süresi bir yıl olan ve bir yılın sonunda yasa gereği uzayan yeni dönem kira parası ile ilgilidir.

O halde üçüncü yılın sonunda (veya sözleşme daha uzun süreli ise) bu sürenin bitiminde, 18.11.1964 gün ve 2/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararına göre yeni dönem kira parasının hakim tarafından hak ve nesafet kurallarına göre tespit edilmesi gerekir.”

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 07.04.2009 tarih ve E. 2009/1477, K. 2009/6126, sayılı kararında;

“Davada taraflar arasındaki ilk kira ilişkisi 1.7.2001 tarihli kira sözleşmesine dayanmakta olup, tespiti istenilen ilk kira dönemi (2006) akdin kurulmasından itibaren ki 5. dönemdir. Yargıtay’ın yerleşmiş uygulamalarına göre, akdin kurulduğu tarihten itibaren ilk 3 yıl endeks dönemi olup, bu 3 yılın sonunda ise kira tespiti hak ve nesafet kurallarına göre yapılacaktır. Somut olayda, tespiti istenilen dönem, akdin kurulmasından itibaren ki 5. dönem olduğundan dolayı, hak ve nesafet esaslarına göre kira bedelinin tespitinde bir isabetsizlik yoktur.” Denilmektedir.

Yargıtay’ın 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun dönemindeki yerleşik uygulamaları bu yönde olup buna göre; kira sözleşmelerinde kira bedelinin ilk üç yıl (dönem) Türkiye İstatistik Kurumunca yayınlanan Üretici Fiyatları Endeksindeki artış oranında artırılması, dördüncü yılın ise emsal ve rayiç bedele uygun olarak yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun 6101 sayılı Türk Borçlar

Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun ile 1 Temmuz 2012 tarihi itibariyle yürürlükten kaldırılmış, kira sözleşmelerini de düzenleyen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu bu tarih itibariyle yürürlüğe girmiştir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun kira bedelinin belirlenmesini düzenleyen 344'üncü maddesinde;

“Tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmaları, bir önceki kira yılında üretici fiyat endeksindeki artış oranını geçmemek koşuluyla geçerlidir. Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır.

Taraflarca bu konuda bir anlaşma yapılmamışsa, kira bedeli, bir önceki kira yılının üretici fiyat endeksindeki artış oranını geçmemek koşuluyla hâkim tarafından, kiralananın durumu göz önüne alınarak hakkaniyete göre belirlenir.

Taraflarca bu konuda bir anlaşma yapıp yapılmadığına bakılmaksızın, beş yıldan uzun süreli veya beş yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her beş yılın sonunda, yeni kira yılında uygulanacak kira bedeli, hâkim tarafından üretici fiyat endeksindeki artış oranı, kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri göz önünde tutularak hakkaniyete uygun biçimde belirlenir. Her beş yıldan sonraki kira yılında bu biçimde belirlenen kira bedeli, önceki fıkralarda yer alan ilkelere göre değiştirilebilir.” Hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanunun 344'üncü maddesine göre, kira bedellerinin ilk beş yıl boyunca üretici fiyat endeksindeki artış oranını geçmemek koşuluyla sözleşmede belirlenen oranda artırılması, beş yıldan uzun süreli veya beş yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her beş yılın sonunda, yeni kira yılında uygulanacak kira bedelinin, üretici fiyat endeksindeki artış oranı, kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri göz önünde tutularak hakim tarafından belirlenmesi gerekir.

Bu madde hükmü ile Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı ve Hukuk Genel Kurulu Kararında belirtilen üç yıllık süre beş yıl olarak değiştirilmiştir. Bu hükmün yürürlüğü 6353 sayılı Kanunla işyeri kiraları bakımından 01.07.2020 tarihine ertelenmiştir.

Böylece 01.07.2020 tarihine kadar kira sözleşmeleri bakımından Yargıtay'ın 6570 sayılı Kanun dönemindeki yerleşik uygulamalarına devam edilmesi, diğer bir ifadeyle kira bedellerinin ilk üç yıl sözleşmede belirlenen oranda artırılması(üretici fiyat endeksindeki artış

oranı geçilebilir), her 3 yılın sonunda ise emsale göre belirlenmesi gerekir.

Belediyenin kira bedelinin tespiti için uzman kişilerden oluşan bir komisyon kurduğu, her bir kira sözleşmesi itibariyle yeni dönem başlangıcından önce bu komisyon marifetiyle kira bedelinin, üretici fiyat endeksindeki artış oranı, taşınmazın konumu, çevresi, niteliği, kullanım şekli, gibi kira bedeline etki eden tüm nitelikler karşılaştırılarak emsal ve rayiç kira bedelleri göz önünde tutularak belirlendiği ve idare tarafından kiracıya yazılı olarak bildirildiği ancak söz konusu uygulamanın bir kısım taşınmazlar için yapıldığı bazı taşınmazlar için ise yapılmadığı görülmüştür.

Örneğin;

Müftü Mahallesi Atatürk Bulvarı 15,17 ve 19 numarada bulunan taşınmazlar aynı emsalde olmalarına rağmen 15 ve 19 nolu taşınmazların kira bedelleri düşük kalmıştır. 2015 yılı sonunda ihale edilen 17 nolu taşınmazın aylık muhammen kira bedeli 12.000 TL olarak belirlenmiş ve ihale bedeli 18.200 TL olarak gerçekleşmiştir. Buna rağmen bu tarihte 15 nolu taşınmazın aylık kira bedeli 6.200 TL, 19 nolu taşınmazın aylık kira bedeli ise 7.500 TL'dir. Bu taşınmazların 2016 yılı aylık kira bedellerinin en az muhammen bedel olarak tespit edilen 12.000 TL tutarında olması gerekir.

Müftü Mahallesi Hamam Arası Sokakta bulunan taşınmazların kira bedellerinin emsal kira bedellerine göre düşük kaldığı görülmüştür.(Vakıflar Genele Müdürlüğü Taşınmazları ile diğer taşınmazlar emsal niteliktedir.)

Devrim Bulvarı, Atatürk Bulvarı Vatan Caddesi ve İnönü Parkında yer alan büfelerin kira bedellerinin düşük kaldığı görülmüştür.(Özellikle Devrim Bulvarı emniyet karşısındaki büfenin aylık kira bedeli çok düşük kalmıştır)

Atatürk Bulvarı tarihi çınar altında bulunan taşınmazların kira bedellerinin düşük kaldığı görülmüştür.

Atatürk Bulvarı ve İnönü Parkında yer alan tuvaletlerin kira bedellerinin düşük kaldığı görülmüştür.

Belediye taşınmazlarının ilk kira başlangıçlarının eski yıllara dayanması, kira bedelinin her yıl Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) oranında artırılması, kira artış bedellerinin tespitinde emsal ve rayiç kira bedellerinin göz önünde tutulmaması, belediyeye ait bazı taşınmaz kira bedellerinin emsal ve rayiç kira bedellerine göre çok düşük kalmasına neden

olmuştur.

Kamu idaresi cevabında; Özetle belediyenin kira bedellerinin tespiti için uzman kişilerden oluşan bir komisyon kurduğu, her kira sözleşmesi itibariyle yeni döne başlangıcından önce bu komisyon tarafından kira bedellerinin üretici fiyat endeksi artış oranı, taşınmazın konumu, çevresi niteliği, kullanım şekli, gibi kira bedeline etki eden tüm nitelikler karşılaştırılarak emsal ve rayiç kira bedelleri göz önünde tutularak belirlendiği ve kiracıya yazılı olarak bildirildiği,

Müftü Mahallesi Atatürk Bulvarında bulunan 15 ve 19 numaradaki taşınmazların kiralalarının 9.500,00.-TL olarak belirlendiği, 3 yılın sonunda bu yerlerin kira bedellerinin, 17 numaradaki taşınmazın ihale bedeli olan 12.000,00.-TL olarak belirleneceği,

Müftü Mahallesi Hamam Arası Sokakta bulunan dükkanların kiralaları, 2016 yılı piyasa fiyat araştırması, ÜFE, günün ekonomik koşulları ve emsal kiralalar göz önüne alınarak belirlendiği

Büfelerin ve Atatürk Bulvarı çınar altında bulunan taşınmazların kira bedellerinin günün ekonomik koşullarına göre belirlendiği, 2019 yılında tekrar piyasa fiyat araştırması yapılarak kira bedellerinin güncelleneceği,

Atatürk Bulvarı İnönü parkında bulunan tuvaletlerinin işlemediğinde tuvaletlerin belediyeye iade edildiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak İdarenin kira bedellerini tespit ederken Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) oranının biraz üzerinde artırıldığı, böylece kira bedelinin yıllara yayılarak rayiç kira bedeline yaklaştırılmaya çalışıldığı görülmüştür.

Müftü Mahallesi Atatürk Bulvarında bulunan 15 ve 19 numaradaki taşınmazların 2018 yılı aylık kiralaları 9.500,00.TL iken, buna rağmen aynı emsalde olan 17 nolu taşınmazın 2015 yılı aylık muhammen kira bedeli 12.000 TL, kira bedeli ise 18.200 TL'dir. Dolayısıyla 15 ve 19 nolu taşınmazların kira bedellerinin rayiç kira bedelinde olduğu iddiasına katılmak mümkün değildir.

Müftü Mahallesi Hamam Arası Sokak canlı ve ticari hayatın olduğu olduğu bir yerdir. Mahallinde ve ilanlarda yapılan incelemelerde bu sokakta bulunan taşınmazların kira bedellerinin Vakıflar Genele Müdürlüğü Taşınmazları ile diğer taşınmazların kira bedellerine göre düşük kaldığı görülmüştür.

Devrim Bulvarı, Atatürk Bulvarı, Vatan Caddesi ve İnönü Parkında yer alan büfeler şehrin merkezi yerlerinde bulunmaktadır. Bu büfelerin kira bedelinin belediyenin diğer taşınmazlarının kira bedellerine göre düşük kaldığı görülmüştür. Özellikle Devrim Bulvarı emniyet karşısındaki büfenin 2017 yılı aylık kira bedeli 175,00 TL iken aynı emsaldeki diğer büfelerin kira bedeli 750-850 TL arasındadır.

Benzer şekilde cevapta belirtilen diğer taşınmazlara ait kira bedellerinin de düşük kaldığı görülmüştür.

Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 5: Kiraya Verilen Bazı Taşınmazların Sözleşmeye Aykırı Kullanılması ve Devredilmesi

Kiraya verilen bazı taşınmazların belediyenin yazılı izni olmadan kiracıları tarafından sözleşmeye aykırı olarak genişletildiği, faaliyet alanının değiştirildiği, alt kiracılara kiralandığı ve hava parası alınarak üçüncü kişilere devredildiği görülmüştür.

Kira sözleşmelerinde; kiracıların idarenin izni olmadan taşınmazda esaslı bakım, onarım ve değişiklik yapamayacakları, taşınmazı genişletemeyecekleri, kira sözleşmesinde belirtilen faaliyet alanını değiştiremeyecekleri, taşınmazın bir kısmını veya tamamını alt kiracıya kiralamayacakları ve taşınmazın bir kısmını veya tamamını üçüncü kişiye devredemeyecekleri belirtilmiş ve kiracının sözleşmedeki yükümlülüklerinden herhangi birini yazılı ihtar ve verilecek süreye rağmen yerine getirmediği takdirde belediyenin sözleşmeyi tek taraflı olarak fesh edeceği ifade edilmiştir.

Mahallinde yapılan incelemede, pazar yerinde bulunan 186 adet taşınmazdan bir kısmının idarenin yazılı izni olmadan akde aykırı olacak şekilde duvarların kaldırılarak genişletildikleri, değişikliğe gidildiği, diğer taşınmazlarla birleştirildikleri ve iş değişikliğine gidildiği, bir kısım kiracıların taşınmazları alt kiracılara belediyeye ödediği kira bedelinden daha yüksek bir bedelle kiraya verdikleri, bir kısım kiracıların ise hava parası olarak kullanım hakkını üçüncü kişilere devrettikleri tespit edilmiştir.

Belediye tarafından taşınmazların mahallinde periyodik olarak kontrol edilmesi, kiracıların akde aykırı davrandığının tespit edilmesi halinde idare tarafından süre verilerek akde aykırılığın giderilmesinin istenmesi ve verilen süre içerisinde aykırılığın giderilmemesi halinde sözleşmenin fesh edilmesi gerekmektedir.

Belediyenin izni olmadan taşınmazların kiracıları tarafından kullanım amacı ve yapısında değişiklik yapmaları, alt kiracılara kiralanması ve üçüncü kişilere devredilmesi taşınmazların objektif, rekabete açık ve şeffaf bir şekilde değerlendirilmesini engellemekte ve kira gelirleri kaybına neden olmaktadır.

Kamu idaresi cevabında; "Konu ile ilgili olarak ilgili müdürlüklerimizce yapılacak kontrol sonucunda, hazırlanan raporlara göre, sözleşmeye aykırılıklarla ilgili yasal işlemler yapılacaktır." denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir

BULGU 6: Kiracının Ölümü Üzerine Taşınmazın Mirasçısı Olmayan Kişiye Devredilmesi

Kiracının ölümü üzerine Orhanlar Mahallesi Atatürk Bulvarı no:33'de bulunan taşınmazın mirasçı olmayan kişiye devredildiği tespit edilmiştir.

Orhanlar Mahallesi Atatürk Bulvarı no:33 bulunan taşınmaz çay bahçesi olarak 01.04.1997 tarihinde ihalesiz olarak anne ve kızına kiraya verilmiş ve Maliye Hazinesi adına olan taşınmaz kısmı ise Mal Müdürlüğü tarafından ecrimisil karşılığında aynı kişilere kullanılmıştır.

Kiracı annenin 10.07.2004'te vefat etmesi üzerine kızı mirasçı olarak kira sözleşmesine devam etmiştir. Karadeniz Ereğli sulh hukuk mahkemesinin kararıyla üçüncü bir kişi kiracıya 31.05.2012 tarihinde vasi olarak atanmış ve kiracı 08.11.2012 tarihinde vefat etmiştir.

Vasi 24.09.2013 tarihinde Belediye Başkanlığına dilekçe vererek, iş yerinin işletmeciliğini kiracının sağlığında vasisi olarak kendisinin yaptığını ve ölen kiracının varisi olduğunu, Maliye Hazinesi adına olan taşınmaz kısmının Mal Müdürlüğünün kendi adına verdiğini ve belediye adına kayıtlı taşınmazın da kendisine kiraya verilmesini istemiştir.

Vasinin ölen kiracının mirasçısı olduğu gerekçesiyle taşınmaz vasiye devredilmiş belediye başkanlığı ile vasi arasında 01.12.2013 tarihinde çay bahçesinin kiralanmasına ilişkin kira sözleşmesi yapılmış ve kira sözleşmesi devam etmektedir.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun "Kiracının ölümünde sözleşmenin sürdürülmesi"

başlıklı 356'ncı maddesinde; *“Ölen kiracının ortakları veya bu ortakların aynı meslek ve sanatı yürüten mirasçıları ve ölen kiracı ile birlikte aynı konutta oturanlar, sözleşmeye ve kanun hükümlerine uydukları sürece, taraf olarak kira sözleşmesini sürdürebilirler.”* Hükmü yer almaktadır.

Buna göre kira sözleşmesi sadece ölen kiracının mirasçılarına devredilebilmektedir. Kira sözleşmesinin mirasçı olmayan kişiye devredilmesi mümkün değildir.

Vasinin ölen kiracının mirasçısı olduğuna dair bir resmi belge getirmediği gibi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu gereği ölümle birlikte vesayet sona erdiğinden vasinin kısıtlı adına bir işlem yapması da geçerli değildir.

Taşınmazın baştan beri ihalesiz verildiği ve vasiye devir işleminin mevzuata aykırı olduğu anlaşıldığından 2886 sayılı Kanun Hükümlerine göre yeniden ihale edilmesi gerekir.

Kamu idaresi cevabında; özetle Kdz. Ereğli Belediye Başkanlığı 01.04.1994'te Hazine ile paydaş olduğu taşınmazın tamamını kiralamışsa da paylı mülkiyet hukukuna göre paydaşlardan birinin tek başına yaptığı kira sözleşmesine diğer paydaş itiraz etmeyip payına düşen kira bedelini kabul ettiğinden kira sözleşmesinin geçerli olduğu. Maliye Hazinesi el atmanın önlenmesini istemediği, kira sözleşmesine itiraz etmediği, kiracı aleyhine tahliye davası açmadığı, payına düşen alan için haksız işgal tazminatı isteyerek kira sözleşmesine onay verdiği,

Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 2008/7674 E. karar numarası: 2008/10530 K. nolu kararında; *“paylı taşınmazın tümünün ya da bir bölümünün paydaşlardan biri tarafından kiraya verilmesi halinde sözleşmede taraf olmayan paydaşlar kira sözleşmesini tanımayarak kiracı hakkında fuzuli işgal nedeniyle tahliye davası açabilecekleri gibi açık ya da üstü kapalı onayları ile sözleşmeye geçerlik kazandırabilirler. Olayımızda, taşınmazın diğer paydaşı kullanıma engel olmadığına göre yapılan kira sözleşmesine onay verdiğinin kabulü gerekir.”* Denildiği,

Kira sözleşmesi ölüm ile kendiliğinden sona ermediği, aynı işi yapan kiracılarla devam edebildiği, yeni kiracının ölen kiracının varisi olduğunu beyan ettiği, yasal mirasçılarla kira sözleşmesinin devamında bir engel bulunmadığı, işyerini işletenin, Hazinesinin ecrimisil ihbarnamesiyle bu kişi olduğu tespit edildiği, kendi adına kira sözleşmesini imzaladığı da kabul edilebileceği, kira sözleşmelerinin geçerliliğinin şekle tabi olmadığı, taraflar arasındaki sözleşme adi yazılı kira sözleşmesi olarak geçerli kabul edilebileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Taşınmaza paydaş olan Maliye Hazinesinin belediyenin yaptığı kira sözleşmesine itiraz etmemesi belediyenin bu taşınmazı ihalesiz olarak üçüncü kişiye kiraya vermesi anlamına gelmez. Zira belediye taşınmazlarını 2886 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde ancak ihale yöntemi ile kiraya verebilir.

Kamu idaresi cevabında belirtilen Yargıtay kararı özel hukuk kişilerini ilgilendiren bir karardır. Özel hukuk kişileri dilediği kişilerle kira sözleşmesi yapabilir veya paydaşların yapılan kira sözleşmesine itiraz etmemesi sözleşmeyi kabul ettikleri anlamına gelir. Ancak bir kamu tüzel kişi olan belediyenin yaptığı kira sözleşmesine Maliye Hazinesinin itiraz etmemesi Belediyenin kira sözleşmesini geçerli hale getirmez. Kira sözleşmesi ancak 2886 sayılı Kanuna göre yapıldığı takdirde geçerli olur.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun kiracının ölümünde sözleşmenin sürdürülmesi başlıklı 356'ncı maddesine göre; Ölen kiracının ortakları veya bu ortakların aynı meslek ve sanatı yürüten mirasçıları taraf olarak kira sözleşmesini sürdürebilir. Cevapta yeni kiracının ölen kiracının varisi olduğunu beyan ettiği ifade edilmiş ise de söz konusu kişinin mirasçı olduğuna dair bir belge getirmediği dolayısıyla mirasçı olmadığı anlaşılmıştır.

Belediyenin ölen diğer kiracıları için mirasçı olduklarına dair belge isterken bu taşınmaz için herhangi bir belge istemeden kira sözleşmesi yapmıştır. Bununla birlikte vasinin kira sözleşmesini kendi adına düzenlemesi geçerli olmadığı gibi ölen kişinin haklarını ihlal etmektedir.

Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir

BULGU 7: Kiraya Verilen Pazar Yerlerindeki Taşınmazlara Ait Kira Bedellerinin Artırılmaması

Pazar yerlerinde bulunan 186 adet taşınmaza ait kira bedelinin 4 yıl boyunca sabit tutulduğu görülmüştür.

Bağlık ve Müftü Mahallelerinde kiraya verilen pazar yerlerindeki taşınmazların bulunduğu alan belediye tarafından yatırım programına alınmış, bu alanda imar planı değişikliğine gidilmiş ve buna dayanılarak kira sözleşmeleri 2013 yılında fesh edildiği kiracılara bildirilmiş ve bunun üzerine kiracılar kiracılığın tespiti davası açmışlardır.

Dava devam ederken belediye tarafından imar değişikliği resen geri alınmış ve yatırım programından vazgeçilmiştir. Belediyenin bu kararları üzerine mahkemeler kiracılığın

tespitine karar vermiştir. Mahkeme kararları sonucunda 2017 yılında eski sözleşmenin devamı niteliğinde yeni kira sözleşmeleri yapılmış ancak 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarına ait kiralar 2012 yılı kira bedeli üzerinden alınmıştır.

Kira sözleşmelerinde; kira bedelinin her yıl Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) oranında artırılacağı belirtilmektedir. Mahkeme kiracılığın devamına karar verdiği için kira sözleşmesi baştan itibaren geçerli olmakta ve fesih işlemi ortadan kalmaktadır.

Dolayısıyla mahkeme kararı üzerine eski sözleşme geçerli olduğundan 2013, 2014, 2015 ve 2016 yılları kira bedelinin geriye dönük olarak sözleşme gereği Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) oranında artırılarak kira tahakkuk ve tahsilatının yapılması gerekmektedir.

Söz konusu yıllara ait kira bedellerinin sözleşme gereği Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) oranında artırılmaması sonucunda 600 gelirler hesabı 371.886,16 TL eksik görünmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Özetle 2013, 2014, 2015 ve 2016 yılları sürecinde, pazaryeri olarak kullanılan alanın imar planında Kent Merkezi olarak inşa edilmesi planlandığından, mevcut kiracıların tahliyelerinin talep edildiği, mahkeme süreci devam ettiği için kiracılarını durumu belirsiz olduğundan kira artışı ile ilgili konunun mahkeme sonucuna ertelendiği, yeni dönemde pazaryerinin pazaryeri alanı olarak kullanılmasına devam edileceği kararı alındığından, mahkeme sonucunda kiracıların eski sözleşmelerine göre kiracılıkları devam ettiği kararı verildiği, kira artışlarının yıllar itibarıyla ÜFE oranından daha yüksek olarak, yapılan piyasa araştırması ile belirlendiği, günün rayicine göre tahakkuklarının yapıldığı ve tahsilatlarında yapılmakta olduğu, kira bedellerinin gereken artışlar yapılarak sonuçlandırıldığı, geçmiş yıllara ait kira bedeline yapılan fark artışın mahkeme tarafından reddedildiğine dair mahkeme kararı sunulduğu ifade edilmiştir.

Sonuç olarak pazar yerlerindeki taşınmazların bulunduğu alan belediye tarafından yatırım programına alınmış, bu alanda imar planı değişikliğine gidilmiş ve buna dayanılarak kira sözleşmeleri 2013 yılında uzatılmamış ve fesh edilmiş ancak kiracılar tahliye edilmemiştir. Kiracıların her biri ise fesih kararı üzerine kiracılığın tespiti davası açmışlardır.

4 yıllık davaların sonunda mahkemeler kiracıların kiracılığın tespitine karar vermiş ve eski sözleşmenin geçerli olduğuna hükmetmiştir. Belediye dava boyunca kiracılardan 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarına ait kira bedellerini 2012 yılı kira bedeli üzerinden almaya devam etmiştir.

Mahkeme kiracılığın devam ettiğine ve sözleşmenin geçerli olduğuna karar verdiği göre ve kira sözleşmelerinde; kira bedelinin her yıl Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) oranında artırılacağı belirtildiğinden 2013, 2014, 2015 ve 2016 yılları kira bedellerinin sözleşme gereği Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) oranında artırılarak kira tahakkuk ve tahsilatının yapılması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında yapılan piyasa araştırması ile belirlendiği belirtilen kira yılı 2017 yılıdır. Bulgu konumuz ise 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarına ait kira bedellerini ilgilendirdiğinden cevap bulgu metnindeki hususu ile alakalı değildir.

Kamu idaresi cevabında geçmiş yıllara ait kira bedeline yapılan fark artışın mahkeme tarafından reddedildiğine dair mahkeme kararı sunulduğu ifade edilmiştir. Öncelikle söz konusu mahkeme kararı bulgumuzdan farklı nitelikte bir karardır. Sunulan mahkeme kararı mevcut bir sözleşme olduğu, kiraya verenin süresinde kira bedelini artırmaması ve sonradan geriye dönük kira artışı yapması ile ilgilidir.

Somut olayda kira bedelinin sabit tutulduğu dönemde geçerli bir sözleşme bulunmamaktadır. Dolayısıyla idarenin bu dönemde kira bedelini artırması ve kiracı olmayan kişilere tebliğ etmesi mümkün değildir. Mahkeme kararı ile birlikte sözleşmenin geçerli olduğuna hüküm edildiği andan itibaren idarenin sözleşme gereği kira bedelini artırması gerekir. Kira bedelinin geriye dönük artırılması davanın devam etmesinden kaynaklandığı için cevapta sunulan mahkeme kararı bulgu konusunu karşılamamaktadır. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir

BULGU 8: İnönü Parkı İçindeki Özel Halk Otobüsleri Çalışanlarının Kullandığı Yazıhaneden Ecrimisil Alınmaması

Mülkiyeti özel şahsa ait olan Müftü Mahallesi 85 ada, 13 parselde bulunan ve belediye tarafından kamulaştırmaz el atma yöntemiyle İnönü parkına dahil edilen taşınmazın bir kısmının özel halk otobüsleri çalışanları tarafından yazıhane olarak kullanıldığı ancak ecrimisil alınmadığı tespit edilmiştir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75'inci maddesinin birinci fıkrasında; *“Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıflara ait taşınmaz⁽¹⁾ malların, gerçek ve tüzelkişilerce işgali üzerine, fuzuli şağılden, bu Kanunun 9 uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, idareden taşınmaz ve değerlendirme konusunda işin ehli veya uzmanı üç*

kişiden oluşan komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, Hazinenin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve fuzuli şağilin kusuru aranmaz.” Hükmü yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinde; 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75'inci maddesi hükümlerinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı ifade edilmiştir.

Buna göre söz konusu taşınmazın işgalinden dolayı belediye tarafından geriye dönük beş yıllık ecrimisil bedelinin tahakkuk ve tahsil edilmesi gerekir.

Kamu idaresi cevabında; "Bahse konu olan yer, Müftü Mahallesi 85 ada, 13 parselde kalmakta olup, şahsa aittir, Belediyemiz mülkiyetinde değildir." denilmektedir.

Sonuç olarak 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75'inci maddesinde; devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malların işgali üzerine, fuzuli şağilden, geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil isteneceği hükmü yer almaktadır.

Görüleceği üzere sadece idarelerin mülkiyetindeki taşınmazların değil aynı zamanda hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazların da işgali halinde ecrimisil isteneceği ifade edilmiştir.

Somut olayda mülkiyeti özel şahsa ait olan ancak belediye tarafından kamulaştırmasız el atma yöntemiyle İnönü parkına dahil edilen taşınmaz, belediyenin hüküm ve tasarrufu altında olduğundan bu taşınmazın bir kısmının özel halk otobüsleri çalışanları tarafından yazıhane olarak kullanılmasından dolayı geriye dönük beş yıllık ecrimisil bedelinin tahakkuk ve tahsil edilmesi gerekir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 9: Halk Otobüsü ve Minibüs Hatlarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi ve Süresiz Kullanılması

İl trafik komisyonu kararı ile verilen halk otobüsü ve minibüs hatlarının süresiz kullandırıldığı, belediye tarafından ihaleyle verilen halk otobüsü hatlarında kira süresinin belirlenmediği ve ihale yapılmadan encümen kararı halk otobüslerinin verildiği tespit

edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanununun Belediyenin vazifeleri başlıklı 15'inci maddesinin 9'uncu fıkrası ve Belediyelerin hakları, salahiyyet ve imtiyazları başlıklı 19'uncu maddesinin 5'inci fıkrasında yer alan hüküm ile 5393 sayılı Belediye Kanununun Belediyenin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 15'inci maddesinin (p) fıkrasında ki, *“Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.”* hükümlerinden toplu taşıma hakkının belediyenin görev ve yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır.

Gerek 1580 sayılı gerekse 5393 sayılı Belediye Kanununa göre toplu taşımaya ilişkin haklar belediyeye aittir. Belediyeye ait olan bu hakkın Kanun çerçevesinde ihale yoluyla rekabete uygun, saydamlığı sağlayarak sürenin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekir. Bu yetki belediye adına belediye meclisine aittir. Belediye meclisince bu yönde alınan karara uygun olarak ve bu kararda verilen yetkiye dayanılarak ihale işlemleri ile ilgili olarak belediye encümenince de konuya ilişkin kararlar alınmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Bu çerçevede toplu taşıma hizmetleri bakımından görevli ve yetkili olan belediyenin bu hakkını mevzuata uygun şekilde ihale yapmadan doğrudan meclis, encümen veya belediye başkanı kararıyla vermesi veya süre belirtmeden ihale etmesi mümkün değildir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun “İl ve İlçe Trafik Komisyonları” başlıklı 12'nci maddesinde; trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek görev ve yetki olarak İl ve İlçe Trafik Komisyonlarına verilmiştir.

Bu kanuna dayanılarak çıkan 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Kararda; ticari plakaların süresi belirtilmek şartıyla il trafik komisyonu tarafından ihale edileceği ifade edilmiştir.

5393 sayılı Kanunun 84'üncü maddesinde; bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili

kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

5393 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 13.07.2005 tarihinden itibaren bu madde ile birlikte belediye sınırları içerisinde il trafik komisyonunun toplu taşıma yetkisi kaldırılmıştır. Bu tarihten sonra alınan il trafik komisyon kararları yetki yönüyle geçersizdir.

Yapılan incelemede;

80 adet minibüsün(M Plaka) il trafik komisyonunun 21.10.1993 tarih ve 1993/20 sayılı kararı ile süre belirtilmeden verildiği, 1996-2001 yılları arasında 25 adet otobüsün(M Plaka) encümen tarafından ihale edilmeden verildiği, 1996 yılında 2 adet otobüsün süre belirtilmeden ihale edildiği, 2011-2014 yılları arasında köyden mahalleye dönüşen yerlerde daha önce çalışan 9 adet minibüse ihale yapılmadan encümen kararı otobüs plakası verildiği(1 adedi mahkeme kararı ile), 80 adet minibüsün il trafik komisyonunun 21.02.2007 tarih ve 2007/04 sayılı kararı ile koltuk sayısı artırılarak otobüse dönüştürüldüğü görülmüştür.

Danıştay 13. Dairesinin Esas No:2015 / 985, Karar No: 2015 / 3164 numaralı kararında; *“Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıla sınırlı olduğu ve her iki durumunda Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir. ...*

Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu

hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği”,

Aynı Dairenin Esas No:2014 / 384, Karar No: 2014 / 1950 kararında; *“Yukarıda yer verilen hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde toplu taşıma hizmetlerini yürütmenin ve bu amaçla toplu taşıma vasıtalarının işletilmesi ve işlettilmesinin kamu hizmeti olarak münhasıran büyükşehir belediyelerine imtiyaz olarak verilmiş olduğu; toplu taşıma vasıtalarını işletirmenin ise imtiyaz sözleşmesi, ruhsat verme, kiralama veya hizmet satın alma yoluyla gördürülebileceği; anılan usullerden herhangi birinin seçilmesi yoluyla toplu taşıma hizmetinin özel hukuk kişileri eliyle sağlanması hâlinde büyükşehir belediyesinin kanunlarla kendisine verilen ulaşım hizmetlerine ilişkin imtiyazdan vazgeçmiş sayılacağı sonucuna varılmakta olup; söz konusu vazgeçme iradesinin ise, ancak, belediye adına imtiyaz verilmesinde görevli ve yetkili kılınan belediye meclisince ortaya konulması hâlinde geçerli olacağıın kabulü gerekmektedir.”*,

Aynı Dairenin Esas No:2011 / 1134, Karar No: 2012 / 2226 kararında; *“Belediye Meclisince alınan karara dayanılarak Encümenince toplu taşıma hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesinin hukuka uygun olduğuna”*

Aynı Dairenin Esas No:2014 / 1735, Karar No: 2014 / 2859 kararında; *“İdare Mahkemesi'nce; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinde ulaşım gibi kentsel alt yapı ve şehir içi trafik hizmetlerini yapmanın veya yaptırmanın belediyenin görev ve sorumlulukları arasında sayıldığı, yine toplu taşıma yapmanın, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dahil her türlü toplu taşıma sistemleri kurmanın, kurdurmanın, işletmenin ve işlettilmesinin, kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ve ücret tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemenin, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmenin, belediyenin yetki ve imtiyazları arasında olduğu, dava konusu minibüs hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesine ilişkin 08.01.2013 günlü 3 sayılı belediye encümen kararı ile bu karara dayanılarak 04.02.2013 tarihinde ihaleye çıkarılmasına ilişkin işlem 5393 sayılı yasanın 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinin belediyelere verdiği yetki ve imtiyaz hakkı sınırları içinde kararlar olduğu ve bu yönüyle hukuka uygun olduğu, davacı kooperatifin il trafik komisyonu kararları ile kazanılmış haklarının bulunduğu iddiasına yönelik olarak, toplu taşıma hatlarını işletme ve işlettilme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz hakkı bedeli veya kira ücreti ödemedi, il trafik*

komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturacağı iddiasıyla toplu taşıma hatlarının bedelsiz kullanımının söz konusu olamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davanın yukarıda özetlenen gerekçeyle reddi yolundaki temyize konu Eskişehir 1. İdare Mahkemesi'nin 28.11.2013 tarih ve E:2013/86, K:2013/1019 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, temyiz istemi yerinde görülmemekle anılan Mahkeme kararının onanmasına” denilmektedir.

Danıştay 8. Dairesinin 2011/7152 E ve 2011/5330 K. sayılı kararında; 14+1'den 18+1'e dönüştürülen araçlardaki "4 koltuk artışı suretiyle değer artışı" konusunda; ortaya çıkan değer artışının ihale edilmeksizin tesis edilmesinin hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen kararlar değerlendirildiğinde; toplu taşıma hizmetlerinin imtiyaz, kiralama, ruhsat veya hizmet satın alma usullerinden biri ile üçüncü kişilere ihale yoluyla gördürülebilmesi gerekir. Her dört yöntem bakımından da bu hizmetin üçüncü kişilere gördürülmesinde mutlak olarak belirli bir sürenin öngörülmüş olması zorunludur. Toplu taşıma hizmetlerinin yukarıda belirtilen usullerden dışında bir usul ile yapılması mümkün değildir. Kanunda öngörülen sürelerden daha uzun bir sürenin öngörülmesi ya da hiçbir şekilde süre öngörülmemesi durumlarında bu durumun hukuka aykırılık oluşturacağı kuşkusuzdur.

Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerekmektedir. Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir. Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, bir kanunun dahi üstüne geçmesi, o kanunun uygulanamaması sonucuna yol açacağı da bir gerçektir. Bu hizmetin belediyeler tarafından yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin

belediyelerce yürütülmesinde kamu yararı bulunduğu düşüncesine dayandığından, kazanılmış hak adı altında bireysel yararların kamu yararına üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.

Dolayısıyla encümen kararıyla ihalesiz verilen ya da süresiz şekilde ihale edilen ya da il trafik komisyonu kararı ile süresiz verilen toplu taşıma haklarının kazanılmış hak oluşturmayacağı açıktır.

Verildiği tarihte geçerli olan düzenlemelere uygun verilmeyen halk otobüsü ve minibüs hatlarının süresi ve şartları da belirtilerek Belediye Kanununda öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden biri seçilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır.

Kamu idaresi cevabında; Özetle ticari tahditli plaka uygulaması ilk defa Bakanlar Kurulu'nun 86/10553 sayılı kararı ile yayınladığı kararında yer aldığı,

Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Karar'ındaki amacın; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taksiciliğin önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması maksadıyla taksi, dolmuş ve minibüslere verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usulü ve esaslarını tespit etmek olduğu,

Yine bu kararın ikinci maddesinde, bu kararın Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Konya, Sakarya ve Samsun ilçeler dahil taksi, dolmuş ve minibüslere verilecek ticari plakaların veriliş esas ve usulleri ile bu illerde çalışan şoför esnafını kapsadığı,

Bu tahdit kararı ile birlikte, amaç ve kapsam kısımlarında da belirtildiği üzere, yukarıda bahsi geçen illerdeki fiilen çalışan taksi, dolmuş ve minibüslere herhangi bir ihale yapılmaksızın ticari tahditli plaka verilerek bu yerlerdeki ticari plaka sayıları dondurulduğu, tahdit kararı alındıktan sonra da ihtiyaç olursa yine bu kararda belirtildiği şekilde ihale yoluyla ticari plakaların verileceği,

Bu kararın üçüncü maddesinde "Ticari Plaka Verilecekler" başlığı altında ticari plaka verilebilmesi için;

a) Şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş olmak,

b) En az iki yıldan beri o ilde ikamet etmek,

c) Şoförler derneğine üye olmak

şarttır. Ticari plaka sahipleri bu plakaları taşıtla birlikte veya ayrı ayrı olarak, yalnız birinci fıkradaki şartlara haiz kişilere satabilir. Bu hüküm gereği ticari plakaların, raporda ifade edildiği üzere gibi süreli olmadığı, devir hakkı verilerek bunun bir meslek haline getirildiğinin açık ve net olduğu,

Söz konusu 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yerine yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu kararının uygulama yetkisinin belediye sınırlarında il ve ilçe trafik komisyonlarından alınıp belediyelere verildiği,

Söz konusu kararın dördüncü ve beşinci maddesinde ise; tahdit kararı alındıktan sonra, tahdit kararından önce fiilen taşımacılık yapan taksi-dolmuş-minibüs esnafının ticari tahditli plakası verilmesine rağmen yeniden ihtiyaç olursa bu ihtiyacın ne şekilde karşılanacağını açıkladığı

Yine bu kararın yedinci maddesinde ise; trafik komisyonlarınca ticari tahdit bulunmayan illerde tahdit konulmasına karar verildiği takdirde, o il hakkında da bu karar hükümlerinin uygulanacağı, söz konusu Bakanlar Kurulu kararının 1991, 94, 98, yıllarında yapılan değişikliklerle güncelliğini koruduğunu ve uygulandığını, sonradan yapılan bu değişikliklerle tahdit kapsamında olmayan umum servis araçlarının da tahdit kapsamına dahil edildiği, "Kapsam" başlıklı ikinci maddesinde; kararın ilk yürürlüğe girdiği halindeki iller değil de İl Trafik Komisyonlarınca plaka tahdidi alınan illerde uygulanacağı hüküm altına alındığı,

Türkiye genelinde bu kararın uygulanmasına bakıldığında;

1. Tahdit kararı alınacak ise tahdit kararından önce fiilen çalışan şoför esnafına herhangi bir ihale yapmadan ticari plakaları verildiği

2. İl Trafik Komisyonu'nca bir ilde tahdit kararı alındığında, o tahdit kararının tüm il, ilçe ve köyleri de kapsadığı Bakanlar Kurulu kararında açık ve net olarak belirtildiği

3. Aynı şekilde İstanbul ilinde 7000 küsur minibüs, İzmir ilinde ilçeler de dahil olmak üzere 1500 minibüsün ihalesiz ve süresiz çalıştığı, İstanbul'daki halk otobüslerinin de herhangi bir ihale olmadan 1985'ten beri ruhsat yöntemiyle çalıştığı, Ticari tahditli plakaların ve halk otobüslerinin Türkiye'nin tamamında herhangi bir ihale olmadan İTK veya UKOME kararları doğrultusunda taşımacılık yaptığı,

Kdz. Ereğli ilçesinde ise;

1. Zonguldak İl Trafik Komisyonu'nun 1993/20 sayılı kararı ile trafik komisyonundan karar almak şartıyla minibüslere "M", taksilere de "T" plaka verilmesi kararlaştırıldığı,

2. Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu'nun 1993/2 sayılı kararı ile de ilçede çalışan mevcut minibüslere 67 M 8000'den 67 M 9999'a kadar, ticari taksilere ise 67 T 8000'den 67 T 9999'a kadar ticari plaka verilmesi kararlaştırıldığı ve verildiği,

3. Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu'nun 2000/01 sayılı kararı ile de ilçedeki mevcut servis araçlarına tahdit kararı getirildiği ve sayısı 120 olarak belirlendiği, plakaları ise "S" harf grubunda toplandığı,

4. Yine Kdz. Ereğli ilçesinde, mevcut İl ve İlçe Trafik Komisyonu kararları gereğince 80 tane ticari tahditli "M" serisinden minibüs plakası verildiği, ayrıca 27 tane mevcut ruhsat verme yöntemiyle çalışan halk otobüsünün bir çatı altına toplanarak tamamının 20+30 ayakta şeklindeki otobüse dönüştürülmesine karar verildiği, tahditli "M" plakalarının bu otobüslere takılmasına karar verildiği, bu konuda 2006/1 sayılı Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu kararı alındığı, aynı şekilde 2006/20-139 sayılı Kdz. Ereğli Belediye Meclis Kararı alındığı, Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu kararının Zonguldak İl Trafik Komisyonu'nun 2007/4 sayılı kararı ile uygun görüldüğü ve kesinleştiği,

5. Bu işlemlerin hukuka aykırı olduğunu, ihalesiz bu işlemlerin ihalesiz yapılamayacağı iddiasıyla açılan davada mevcut minibüsten otobüse dönüştürme işlem ile 27 adet otobüsün de bu sistem içerisinde yer alıp "M" plaka takmasında herhangi bir hukuksuzluğun olmaması sebebiyle Zonguldak İdare Mahkemesi 2009/1663 E: - 2010/1169 K. sayılı kararı ile davanın reddine karar vererek bu işlemlerin hukuka uygun olduğuna karar verildiği, iş bu kararın Danıştay 8. Dairesi tarafından da onanarak kesinleştiği,

6. Yine bu konuda Belediyemizin mevcut 27 tane otobüsün ihale yapmadığı gerekçesiyle yapılan şikayetlerde İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, yapılan işlerin İlçe ve İl Trafik Komisyonu kararlarına dayanılarak yapıldığı ve işlemlerin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle soruşturma izni vermediği,

7. Yine Kdz. Ereğli Belediyesi'ne karşı mevcut tahditli "M" plakalı otobüslerin usulsüz olduğuna ilişkin açılan davalarda sayın mahkeme Kdz. Ereğli Belediyesi lehine karar

verdiği Zonguldak İdare Mahkemesi'nin 2010/745 E: - 2010/1377 K. sayılı kararı buna örnek teşkil ettiği,

86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu kararına göre, fiilen çalışan taksi ve minibüs esnafına, taksiler için ticari tahditli "T" serisinden, Minibüsler için "M" serisinden plaka verilmesinin tahdit kararının ilk defa uygulanacağı illerde fiili çalışanlara ihale yapılmadan verileceği Bakanlar Kurulu kararında açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, aksi yöndeki uygulamalar yargıya intikal etmiş ve emsal yargı kararlarından da görüleceği üzere bir ilde tahdit kararı alınmadan önce fiilen çalışan gerek taksi gerekse minibüs esnafına tahdit kararından önce fiilen çalıştığını Şoförler Odası ve vergi kaydı ile belgeleyebiliyorsa, çalıştığı hat dahi belli değilse ve tahdit kararından önce minibüs çalışmasıyla ilgili herhangi bir İlçe ve İl Trafik Komisyonu kararı dahi olmasa, sadece Şoförler Odası ve vergi kaydıyla o ilde tahdit kararından önce çalıştığını ispat edebiliyorsa bu minibüse ihale yapılmadan ticari tahditli "M" serisinden plaka verilip hatlandırılmasına ilişkin Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiş yüzlerce emsal idari yargı kararının mevcut olduğu,

İfade edilmiştir.

Sonuç olarak 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulunun 4'üncü maddesinde; bu Kanunun(2918 sayılı Kanun) yürürlük tarihinden önce tespit edilip, henüz tahsis edilmeyen plakaların dağıtımında 5'inci madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Söz konusu kararın 5'nci maddesinde ise ticari plakaların muhammen bedeli, şekli, süresi, ihale zamanı belirtilerek ihale edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre 13.10.1985 tarihinden önce tespit edilip tahsis edilen plakalar bu karara göre dağıtılmayacaktır. Bunlar dışındaki plakaların 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre süresi belirtilerek ihale yöntemi ile dağıtılması gerekir.

Dolayısıyla 80 adet minibüsün(M Plaka) il trafik komisyonun 21.10.1993 tarih ve 1993/20 sayılı kararı ile süre belirtilmeden verilmesi söz konusu Bakanlar Kurulu Kararına aykırıdır.

Bir ilde tahdit kararından önce çalıştığını ispat edebiliyorsa bu minibüse ihale yapılmadan ticari tahditli "M" serisinden plaka verilip hatlandırılmasına ilişkin Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiş yüzlerce emsal idari yargı kararının mevcut olduğu belirtilmiştir.

Sunulan idare mahkemesi ve Danıştay kararları incelendiğinde; ilgili belediyenin 18.06.1985 tarihinden önce çalışan araçların bir kısmına 18.06.1985 tarihinden sonra plaka tahsis ettiği ve bir kısmının ise 1988 tarihli UKOME kararında plaka verilecekler listesinde yer aldığı halde bunlara 08.06.1985 tarihinden önce ticari yolcu taşımacılığı yaptığı yolunda herhangi bir kayıt ve bilgi bulunmadığından "M" ticari plaka verilmediği, plaka verilmeyen kişilerin dava açması üzerine mahkemelerin bu kişilerin ticari yolcu taşımacılığı yaptığı sabit olduğu gerekçesiyle idari işlemi iptal etmiştir.

İlgili Belediye 18.06.1985 tarihinden önce ticari yolcu taşımacılığı yapanlara plaka tahsisi kararı almış ancak bu tarihten önce ticari yolcu taşımacılığı yapanların bir kısmına plaka vermediğinden idare mahkemesi ve Danıştay idari işlemi iptal etmiştir. Diğer bir ifadeyle aldığı kararı uygulamadığı için ikinci kararı iptal edilmiştir. Mahkemeler de dava konusu edilen işlemle sınırlı inceleme yaptıklarından söz konusu işlemi iptal etmiştir.

Halbuki 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre bu Kanunun(2918 sayılı Kanun) yürürlük tarihinden önce tespit edilip, henüz tahsis edilmeyen plakaların dağıtımında 5'inci madde hükümlerine göre dağıtılması gerekir. Bu gerekçe ile dava konusu açılmadığından ve mahkeme talepte belirtilen ile bağlı olduğundan bu hususa değinmemiştir.

Dolayısıyla sunulan yargı örnekleri süresiz ve ihalesiz bir şekilde plaka verilmesini gerektirecek kararlar değildir.

Benzer şekilde 2011-2014 yılları arasında köyden mahalleye dönüşen yerlerde daha önce ticari yolcu taşımacılığı yapanlara plaka verileceği belirtilmiş ancak ticari yolcu taşımacılığı yapan bir kişiye plaka verilmemesi üzerine alınan idari işlem idare mahkemesinden iptal edilmiştir. Burada mahkeme belediyenin ihalesiz ve süresiz plaka vermesi hususuna değinmemiştir.

Kamu idaresi cevabında belirtilen Zonguldak İdare Mahkemesi 2009/1663 E: - 2010/1169 K. sayılı kararı ortada herhangi bir idari işlem olmadığından dava red edilmiştir. Bu karar esasa ilişkin olmadığından plakaların verilmesini hukuka uygun hale getirmez

Diğer taraftan encümen kararı ile ihale edilmeden ve süre belirtilmeden verilen plakalara ve yetkili olmadığı halde il trafik komisyonu tarafından koltuk sayısı artırılarak otobüse dönüştürülen 80 adet minibüse değinilmemiştir.

Encümen kararı ile ihalesiz ve süresiz plaka verilmesi mevzuata aykırıdır. 5393 sayılı

kanun ile il trafik komisyonlarının belediye sınırlarında toplu taşıma yetkisi kaldırıldığından 2007 tarihinde alınan il trafik komisyonu kararı herhangi bir yetkiye dayanmamaktadır.

Türkiye'nin tamamında ihalesiz ve süresiz plaka verilmesi uygulamaları mevzuata uygun hale getirmez.

Halk otobüsü ve minibüs hatlarının süresi ve şartları da belirtilerek Belediye Kanununda öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden veya hizmet satın alma usullerinden biri biri seçilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 10: Taksi Plakalarının Süre Belirtilmeden Verilmesi

Taksi Plakalarının (T Plaka) il trafik komisyonun kararı ile süre belirtilmeden verildiği tespit edilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun "İl ve İlçe Trafik Komisyonları" başlıklı 12'nci maddesinde; trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek görev ve yetki olarak İl ve İlçe Trafik Komisyonlarına verilmiştir.

Bu Kanuna dayanılarak 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Kararın,

86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Kararın;

1'inci maddesinde, *"Bu Karar'da amaç; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taşımacılığın önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması maksadıyla taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçlarına verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usul ve esaslarını tespit etmektir."*

2'nci maddesinde, *"Bu Karar, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 12'nci maddesi hükümlerine göre, İl Trafik komisyonlarınca plaka tahdidi kararı alınan İllerde uygulanır."*

3'üncü maddesinde, *"Ticari Plaka verilebilmesi için;*

1. *Taksi, dolmuş ve minibüslerde; Şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde ise şoförler odasına üye olmak*

2. ...

Taksi, dolmuş ve minibüs sahipleri, bu plakaları bu maddenin (1) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere, umum servis aracı sahipleri, bu maddenin (2) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere ve taşımacı şirketlere satabilirler."

5'inci maddesinde, "*Ticari plaka, kapalı teklif usulü ile aşağıdaki şartlar dikkate alınarak, trafik komisyonunun tespit edeceği esaslara göre verilir.*

a. *İlin ihtiyacı dikkate alınarak dağıtılacak ticari plaka sayısı trafik komisyonunca tespit edilecek ticari plakanın serbest piyasadaki tahmini bedelinin %80'ine tekabül eden muhammen bedeli, müracaat şekli, süresi, ihale zamanı ve diğer hususlar mahalli vasıta ve/veya en az iki gazete ile kamuoyuna duyurulur.*

b. *Tespit edilen ticari plakalar ikişer aylık dönemlerde bir yılda altı defa verilebilir.*

c. *Kapalı teklif zarfları trafik komisyonları huzurunda açılır ve en yüksek bedeli teklif edenlerde başlamak üzere o dönem için tespit edilen miktarda ticari plaka verilir.*

Eşit ücret teklif edenler arasında trafik komisyonu huzurunda kura çekilir.

d. *Müracaat edenlerden, trafik komisyonunun tespit edeceği muammen bedelin 1/5'i teminat olarak peşin alınır.*

Plaka bedelinin kalan kısmı ödenmedikçe plaka almaya hak kazananlara ticari plaka verilmez, kazanamayanların teminatları iade edilir." düzenlemeleri yapılmıştır.

Buna göre taksi plakalarının muhammen bedeli ve süresi belirtilmek şartıyla il trafik komisyonu tarafından ihale edilmesi gerekir.

Yapılan incelemede il trafik komisyonunun 21.10.1993 tarih ve 1993/20 sayılı kararı ile 153 adet taksi plaka sayısının (T Plaka) süre belirtilmeden verildiği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanununun Belediyenin vazifeleri başlıklı 15'inci maddesinin 9'uncu fıkrası ve Belediyelerin hakları, salahiyet ve imtiyazları başlıklı 19'uncu maddesinin 5'inci fıkrasında yer alan hüküm

ile 5393 sayılı Belediye Kanununun Belediyenin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 15'inci maddesinin (p) fıkrasında ki, *“Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.”* hükümlerinden toplu taşıma hakkının belediyenin görev ve yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır.

Gerek 1580 sayılı gerekse 5393 sayılı Belediye Kanununa göre toplu taşımaya ilişkin haklar belediyeye aittir. Belediyeye ait olan bu hakkın Kanun çerçevesinde ihale yoluyla rekabete uygun, saydamlığı sağlayarak sürenin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekir.

5393 sayılı Kanunun 84'üncü maddesinde; bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunun uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

5393 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 13.07.2005 tarihinden itibaren bu madde ile birlikte belediye sınırları içerisinde il trafik komisyonunun toplu taşıma yetkisi kaldırılmıştır. Bu tarihten sonra alınan il trafik komisyon kararları yetki yönüyle geçersizdir.

Danıştay 13. Dairesinin Esas No:2015 / 985, Karar No: 2015 / 3164 numaralı kararında; *“Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıla sınırlı olduğu ve her iki durumunda Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir. ...*

Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği”,

Aynı Dairenin Esas No:2014 / 384, Karar No: 2014 / 1950 kararında; “Yukarıda yer verilen hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde toplu taşıma hizmetlerini yürütmenin ve bu amaçla toplu taşıma vasıtalarının işletilmesi ve işlettilmesinin kamu hizmeti olarak münhasıran büyükşehir belediyelerine imtiyaz olarak verilmiş olduğu; toplu taşıma vasıtalarını işlettirmenin ise imtiyaz sözleşmesi, ruhsat verme, kiralama veya hizmet satın alma yoluyla gördürülebileceği; anılan usullerden herhangi birinin seçilmesi yoluyla toplu taşıma hizmetinin özel hukuk kişileri eliyle sağlanması hâlinde büyükşehir belediyesinin kanunlarla kendisine verilen ulaşım hizmetlerine ilişkin imtiyazdan vazgeçmiş sayılacağı sonucuna varılmakta olup; söz konusu vazgeçme iradesinin ise, ancak, belediye adına imtiyaz verilmesinde görevli ve yetkili kılınan belediye meclisince ortaya konulması hâlinde geçerli olacağıın kabulü gerekmektedir.”,

Aynı Dairenin Esas No:2011 / 1134, Karar No: 2012 / 2226 kararında; “Belediye Meclisince alınan karara dayanılarak Encümence toplu taşıma hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesinin hukuka uygun olduğuna”

Aynı Dairenin Esas No:2014 / 1735, Karar No: 2014 / 2859 kararında; “İdare Mahkemesi'nce; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinde ulaşım gibi kentsel alt yapı ve şehir içi trafik hizmetlerini yapmanın veya yaptırmanın belediyenin görev ve sorumlulukları arasında sayıldığı, yine toplu taşıma yapmanın, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dahil her türlü toplu taşıma sistemleri kurmanın, kurdurmanın, işletmenin ve işlettilmesinin, kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ve ücret tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemenin, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmenin, belediyenin yetki ve imtiyazları arasında olduğu, dava konusu minibüs hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesine ilişkin 08.01.2013 günlü 3 sayılı belediye encümen kararı ile bu karara dayanılarak 04.02.2013 tarihinde ihaleye çıkarılmasına ilişkin işlem 5393 sayılı yasanın 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinin

belediyelere verdiği yetki ve imtiyaz hakkı sınırları içinde kararlar olduğu ve bu yönüyle hukuka uygun olduğu, davacı kooperatifin il trafik komisyonu kararları ile kazanılmış haklarının bulunduğu iddiasına yönelik olarak, toplu taşıma hatlarını işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz hakkı bedeli veya kira ücreti ödemedi, il trafik komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturacağı iddiasıyla toplu taşıma hatlarının bedelsiz kullanımının söz konusu olamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davanın yukarıda özetlenen gerekçeyle reddi yolundaki temyize konu Eskişehir 1. İdare Mahkemesi'nin 28.11.2013 tarih ve E:2013/86, K:2013/1019 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, temyiz istemi yerinde görülmeyle anılan Mahkeme kararının onanmasına” denilmektedir.

Yukarıda belirtilen kararlar değerlendirildiğinde; toplu taşıma hizmetlerinin imtiyaz, kiralama, ruhsat veya hizmet satın alma usullerinden biri ile üçüncü kişilere ihale yoluyla gördürülebilmesi gerekir. Her dört yöntem bakımından da bu hizmetin üçüncü kişilere gördürülmesinde mutlak olarak belirli bir sürenin öngörülmüş olması zorunludur. Toplu taşıma hizmetlerinin yukarıda belirtilen usullerden dışında bir usul ile yapılması mümkün değildir. Kanunda öngörülen sürelerden daha uzun bir sürenin öngörülmesi ya da hiçbir şekilde süre öngörülmemesi durumlarında bu durumun hukuka aykırılık oluşturacağı kuşkusuzdur.

Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerekmektedir. Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir. Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir.

İl trafik komisyonu tarafından verilen 153 adet taksi plakasında kira süresinin belirtilmemesi 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına aykırı olduğu gibi il trafik

komisyonu kararı ile verilen süresiz toplu taşıma haklarının kazanılmış hak oluşturmayacağı açıktır.

153 adet taksi plakasının süresi ve şartları da belirtilerek Belediye Kanununda öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden biri seçilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır.

Kamu idaresi cevabında; Özetle ticari tahditli plaka uygulaması ilk defa Bakanlar Kurulu'nun 86/10553 sayılı kararı ile yayınladığı kararında yer aldığı,

Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Karar'ındaki amacın; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taksiciliğin önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması maksadıyla taksi, dolmuş ve minibüslere verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usulü ve esaslarını tespit etmek olduğu,

Yine bu kararın ikinci maddesinde, bu kararın Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Konya, Sakarya ve Samsun ilçeler dahil taksi, dolmuş ve minibüslere verilecek ticari plakaların veriliş esas ve usulleri ile bu illerde çalışan şoför esnafını kapsadığı,

Bu tahdit kararı ile birlikte, amaç ve kapsam kısımlarında da belirtildiği üzere, yukarıda bahsi geçen illerdeki fiilen çalışan taksi, dolmuş ve minibüslere herhangi bir ihale yapılmaksızın ticari tahditli plaka verilerek bu yerlerdeki ticari plaka sayıları dondurulduğu, tahdit kararı alındıktan sonra da ihtiyaç olursa yine bu kararda belirtildiği şekilde ihale yoluyla ticari plakaların verileceği,

Bu kararın üçüncü maddesinde "Ticari Plaka Verilecekler" başlığı altında ticari plaka verilebilmesi için;

d) Şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş olmak,

e) En az iki yıldan beri o ilde ikamet etmek,

f) Şoförler derneğine üye olmak

şarttır. Ticari plaka sahipleri bu plakaları taşıtla birlikte veya ayrı ayrı olarak, yalnız birinci fıkradaki şartlara haiz kişilere satabilir. Bu hüküm gereği ticari plakaların, raporda ifade edildiği üzere gibi süreli olmadığı, devir hakkı verilerek bunun bir meslek haline

getirildiğinin açık ve net olduğu,

Söz konusu 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yerine yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu kararının uygulama yetkisinin belediye sınırlarında il ve ilçe trafik komisyonlarından alınıp belediyelere verildiği,

Söz konusu kararın dördüncü ve beşinci maddesinde ise; tahdit kararı alındıktan sonra, tahdit kararından önce fiilen taşımacılık yapan taksi-dolmuş-minibüs esnafının ticari tahditli plakası verilmesine rağmen yeniden ihtiyaç olursa bu ihtiyacın ne şekilde karşılanacağına açıklanmış

Yine bu kararın yedinci maddesinde ise; trafik komisyonlarınca ticari tahdit bulunmayan illerde tahdit konulmasına karar verildiği takdirde, o il hakkında da bu karar hükümlerinin uygulanacağı, söz konusu Bakanlar Kurulu kararının 1991, 94, 98, yıllarında yapılan değişikliklerle güncelliğini koruduğunu ve uygulandığını, sonradan yapılan bu değişikliklerle tahdit kapsamında olmayan umum servis araçlarının da tahdit kapsamına dahil edildiği, "Kapsam" başlıklı ikinci maddesinde; kararın ilk yürürlüğe girdiği halindeki iller değil de İl Trafik Komisyonlarınca plaka tahdidi alınan illerde uygulanacağı hüküm altına alındığı,

Türkiye genelinde bu kararın uygulanmasına bakıldığında;

4. Tahdit kararı alınacak ise tahdit kararından önce fiilen çalışan şoför esnafına herhangi bir ihale yapmadan ticari plakaları verildiği

5. İl Trafik Komisyonu'nca bir ilde tahdit kararı alındığında, o tahdit kararının tüm il, ilçe ve köyleri de kapsadığı Bakanlar Kurulu kararında açık ve net olarak belirtildiği

6. Aynı şekilde İstanbul ilinde 7000 küsur minibüs, İzmir ilinde ilçeler de dahil olmak üzere 1500 minibüsün ihalesiz ve süresiz çalıştığı, İstanbul'daki halk otobüslerinin de herhangi bir ihale olmadan 1985'ten beri ruhsat yöntemiyle çalıştığı, Ticari tahditli plakaların ve halk otobüslerinin Türkiye'nin tamamında herhangi bir ihale olmadan İTK veya UKOME kararları doğrultusunda taşımacılık yaptığı,

Kdz. Ereğli ilçesinde ise;

8. Zonguldak İl Trafik Komisyonu'nun 1993/20 sayılı kararı ile trafik komisyonundan karar almak şartıyla minibüslere "M", taksilere de "T" plaka verilmesi

kararlaştırıldığı,

9. Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu'nun 1993/2 sayılı kararı ile de ilçede çalışan mevcut minibüslere 67 M 8000'den 67 M 9999'a kadar, ticari taksilere ise 67 T 8000'den 67 T 9999'a kadar ticari plaka verilmesi kararlaştırıldığı ve verildiği,

10. Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu'nun 2000/01 sayılı kararı ile de ilçedeki mevcut servis araçlarına tahdit kararı getirildiği ve sayısı 120 olarak belirlendiği, plakaları ise "S" harf grubunda toplandığı,

86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu kararına göre, fiilen çalışan taksi ve minibüs esnafına, taksiler için ticari tahditli "T" serisinden, Minibüsler için "M" serisinden plaka verilmesinin tahdit kararının ilk defa uygulanacağı illerde fiili çalışanlara ihale yapılmadan verileceği Bakanlar Kurulu kararında açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, aksi yöndeki uygulamalar yargıya intikal etmiş ve emsal yargı kararlarından da görüleceği üzere bir ilde tahdit kararı alınmadan önce fiilen çalışan gerek taksi gerekse minibüs esnafına tahdit kararından önce fiilen çalıştığını Şoförler Odası ve vergi kaydı ile belgeleyebiliyorsa, çalıştığı hat dahi belli değilse ve tahdit kararından önce minibüs çalışmasıyla ilgili herhangi bir İlçe ve İl Trafik Komisyonu kararı dahi olmasa, sadece Şoförler Odası ve vergi kaydıyla o ilde tahdit kararından önce çalıştığını ispat edebiliyorsa bu minibüse ihale yapılmadan ticari tahditli "M" serisinden plaka verilip hatlandırılmasına ilişkin Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiş yüzlerce emsal idari yargı kararının mevcut olduğu,

İfade edilmiştir.

Sonuç olarak 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulununun 4'üncü maddesinde; bu Kanununun(2918 sayılı Kanun) yürürlük tarihinden önce tespit edilip, henüz tahsis edilmeyen plakaların dağıtımında 5'inci madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Söz konusu kararın 5'nci maddesinde ise ticari plakaların muhammen bedeli, şekli, süresi, ihale zamanı belirtilerek ihale edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre 13.10.1985 tarihinden önce tespit edilip tahsis edilen plakalar bu karara göre dağıtılmayacaktır. Bunlar dışındaki plakaların 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre süresi belirtilerek ihale yöntemi ile dağıtılması gerekir.

Dolayısıyla 153 adet taksi plakasının(T Plaka) il trafik komisyonunun 21.10.1993 tarih ve 1993/20 sayılı kararı ile süre belirtilmeden verilmesi söz konusu Bakanlar Kurulu Kararına

aykırıdır.

Bir ilde tahdit kararından önce çalıştığını ispat edebiliyorsa bu minibüse ihale yapılmadan ticari tahditli “M” serisinden plaka verilip hatlandırılmasına ilişkin Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiş yüzlerce emsal idari yargı kararının mevcut olduğu belirtilmiştir.

Sunulan idare mahkemesi ve Danıştay kararları incelendiğinde; ilgili belediyenin 18.06.1985 tarihinden önce çalışan araçların bir kısmına 18.06.1985 tarihinden sonra plaka tahsis ettiği ve bir kısmının ise 1988 tarihli UKOME kararında plaka verilecekler listesinde yer aldığı halde bunlara 08.06.1985 tarihinden önce ticari yolcu taşımacılığı yaptığı yolunda herhangi bir kayıt ve bilgi bulunmadığından "M" ticari plaka verilmediği, plaka verilmeyen kişilerin dava açması üzerine mahkemelerin bu kişilerin ticari yolcu taşımacılığı yaptığı sabit olduğu gerekçesiyle idari işlemi iptal etmiştir.

İlgili Belediye 18.06.1985 tarihinden önce ticari yolcu taşımacılığı yapanlara plaka tahsisi kararı almış ancak bu tarihten önce ticari yolcu taşımacılığı yapanların bir kısmına plaka vermediğinden idare mahkemesi ve Danıştay idari işlemi iptal etmiştir. Diğer bir ifadeyle aldığı kararı uygulamadığı için ikinci kararı iptal edilmiştir. Mahkemeler de dava konusu edilen işlemle sınırlı inceleme yaptıklarından söz konusu işlemi iptal etmiştir.

Halbuki 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre bu Kanunun(2918 sayılı Kanun) yürürlük tarihinden önce tespit edilip, henüz tahsis edilmeyen plakaların dağıtımında 5'inci madde hükümlerine göre dağıtılması gerekir. Bu gerekçe ile dava konusu açılmadığından ve mahkeme talepte belirtilen ile bağlı olduğundan bu hususa değinmemiştir.

Dolayısıyla sunulan yargı örnekleri süresiz ve ihalesiz bir şekilde plaka verilmesini gerektirecek kararlar değildir.

Benzer şekilde 2011-2014 yılları arasında köyden mahalleye dönüşen yerlerde daha önce ticari yolcu taşımacılığı yapanlara plaka verileceği belirtilmiş ancak ticari yolcu taşımacılığı yapan bir kişiye plaka verilmemesi üzerine alına idari işlem idare mahkemesinden iptal edilmiştir. Burada mahkeme belediyenin ihalesiz ve süresiz plaka vermesi hususuna değinmemiştir.

Türkiye'nin tamamında ihalesiz ve süresiz plaka verilmesi uygulamaları mevzuata uygun hale getirmez.

153 adet taksi plakasının süresi ve şartları da belirtilerek Belediye Kanununda öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden veya hizmet satın alma usullerinden biri biri seçilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 11: Servis Plakalarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi ve Süresiz Kullandırılması

Servis Plakalarının (S Plaka) il trafik komisyonun kararı ile süresiz verildiği tespit edilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun "İl ve İlçe Trafik Komisyonları" başlıklı 12'nci maddesinde; trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek görev ve yetki olarak İl ve İlçe Trafik Komisyonlarına verilmiştir.

Bu Kanuna dayanılarak 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Kararın,

1'inci maddesinde, "*Bu Karar'da amaç; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taşımacılığın önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması maksadıyla taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçlarına verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usul ve esaslarını tespit etmektir.*",

2'nci maddesinde, "*Bu Karar, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 12'nci maddesi hükümlerine göre, İl Trafik komisyonlarınca plaka tahdidi kararı alınan illerde uygulanır.*"

3'üncü maddesinde, "*Ticari Plaka verilebilmesi için;*

1. ...

2. *Umum Servis araçlarında; Şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçtiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde ise şoförler odasına üye olmak veya ticaret odalarına kayıtlı taşımacı şirketlerce şehir içinde taşımacılık yapmak.*

Taksi, dolmuş ve minibüs sahipleri, bu plakaları bu maddenin (1) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere, umum servis aracı sahipleri, bu maddenin (2) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere ve taşımacı şirketlere satabilirler."

5'inci maddesinde, "Ticari plaka, kapalı teklif usulü ile aşağıdaki şartlar dikkate alınarak, trafik komisyonunun tespit edeceği esaslara göre verilir.

a. İlin ihtiyacı dikkate alınarak dağıtılacak ticari plaka sayısı trafik komisyonunca tespit edilecek ticari plakanın serbest piyasadaki tahmini bedelinin %80'ine tekabül eden muhammen bedeli, müracaat şekli, süresi, ihale zamanı ve diğer hususlar mahalli vasıta ve/veya en az iki gazete ile kamuoyuna duyurulur.

b. Tespit edilen ticari plakalar ikişer aylık dönemlerde bir yılda altı defa verilebilir.

c. Kapalı teklif zarfları trafik komisyonları huzurunda açılır ve en yüksek bedeli teklif edenlerde başlamak üzere o dönem için tespit edilen miktarda ticari plaka verilir.

Eşit ücret teklif edenler arasında trafik komisyonu huzurunda kura çekilir.

d. Müracaat edenlerden, trafik komisyonunun tespit edeceği muammen bedelin 1/5'i teminat olarak peşin alınır.

Plaka bedelinin kalan kısmı ödenmedikçe plaka almaya hak kazananlara ticari plaka verilmez, kazanamayanların teminatları iade edilir." düzenlemeleri yapılmıştır.

Buna göre servis plakalarının muhammen bedeli ve süresi belirtilmek şartıyla il trafik komisyonu tarafından ihale edilmesi gerekir.

Yapılan incelemede il trafik komisyonun 28.04.2000 tarih ve 2000/15 sayılı kararı ile servis plaka sayısının (S Plaka) 120 ile sınırlandırıldığı ve 120 adet servisin muhammen bedeli ve süresi belirtilmeden verildiği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanununun Belediyenin vazifeleri başlıklı 15'inci maddesinin 9'uncu fıkrası ve Belediyelerin hakları, salahiyet ve imtiyazları başlıklı 19'uncu maddesinin 5'inci fıkrasında yer alan hüküm ile 5393 sayılı Belediye Kanununun Belediyenin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 15'inci maddesinin (p) fıkrasında ki, "Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri

yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.” hükümlerinden toplu taşıma hakkının belediyenin görev ve yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır.

Gerek 1580 sayılı gerekse 5393 sayılı Belediye Kanununa göre toplu taşımaya ilişkin haklar belediyeye aittir. Belediyeye ait olan bu hakkın Kanun çerçevesinde ihale yoluyla rekabete uygun, saydamlığı sağlayarak sürenin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekir.

5393 sayılı Kanunun 84’üncü maddesinde; bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

5393 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 13.07.2005 tarihinden itibaren bu madde ile birlikte belediye sınırları içerisinde il trafik komisyonunun toplu taşıma yetkisi kaldırılmıştır. Bu tarihten sonra alınan il trafik komisyon kararları yetki yönüyle geçersizdir.

Danıştay 13. Dairesinin Esas No:2015 / 985, Karar No: 2015 / 3164 numaralı kararında; *“Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıla sınırlı olduğu ve her iki durumunda Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir. ...*

Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu

hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği”,

Aynı Dairenin Esas No:2014 / 384, Karar No: 2014 / 1950 kararında; “Yukarıda yer verilen hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde toplu taşıma hizmetlerini yürütmenin ve bu amaçla toplu taşıma vasıtalarının işletilmesi ve işlettilmesinin kamu hizmeti olarak münhasıran büyükşehir belediyelerine imtiyaz olarak verilmiş olduğu; toplu taşıma vasıtalarını işletirmenin ise imtiyaz sözleşmesi, ruhsat verme, kiralama veya hizmet satın alma yoluyla gördürülebileceği; anılan usullerden herhangi birinin seçilmesi yoluyla toplu taşıma hizmetinin özel hukuk kişileri eliyle sağlanması hâlinde büyükşehir belediyesinin kanunlarla kendisine verilen ulaşım hizmetlerine ilişkin imtiyazdan vazgeçmiş sayılacağı sonucuna varılmakta olup; söz konusu vazgeçme iradesinin ise, ancak, belediye adına imtiyaz verilmesinde görevli ve yetkili kılınan belediye meclisince ortaya konulması hâlinde geçerli olacağıın kabulü gerekmektedir.”,

Aynı Dairenin Esas No:2011 / 1134, Karar No: 2012 / 2226 kararında; “Belediye Meclisince alınan karara dayanılarak Encümence toplu taşıma hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesinin hukuka uygun olduğuna”

Aynı Dairenin Esas No:2014 / 1735, Karar No: 2014 / 2859 kararında; “İdare Mahkemesi'nce; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinde ulaşım gibi kentsel alt yapı ve şehir içi trafik hizmetlerini yapmanın veya yaptırmanın belediyenin görev ve sorumlulukları arasında sayıldığı, yine toplu taşıma yapmanın, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dahil her türlü toplu taşıma sistemleri kurmanın, kurdurmanın, işletmenin ve işlettilmesinin, kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ve ücret tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemenin, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmenin, belediyenin yetki ve imtiyazları arasında olduğu, dava konusu minibüs hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesine ilişkin 08.01.2013 günlü 3 sayılı belediye encümen kararı ile bu karara dayanılarak 04.02.2013 tarihinde ihaleye çıkarılmasına ilişkin işlem 5393 sayılı yasanın 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinin belediyelere verdiği yetki ve imtiyaz hakkı sınırları içinde kararlar olduğu ve bu yönüyle hukuka uygun olduğu, davacı kooperatifin il trafik komisyonu kararları ile kazanılmış haklarının bulunduğu iddiasına yönelik olarak, toplu taşıma hatlarını işletme ve işlettilme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz hakkı bedeli veya kira ücreti ödemedi, il trafik

komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturacağı iddiasıyla toplu taşıma hatlarının bedelsiz kullanımının söz konusu olamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davanın yukarıda özetlenen gerekçeyle reddi yolundaki temyize konu Eskişehir 1. İdare Mahkemesi'nin 28.11.2013 tarih ve E:2013/86, K:2013/1019 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, temyiz istemi yerinde görülmeyerek anılan Mahkeme kararının onanmasına” denilmektedir.

Yukarıda belirtilen kararlar değerlendirildiğinde; toplu taşıma hizmetlerinin imtiyaz, kiralama, ruhsat veya hizmet satın alma usullerinden biri ile üçüncü kişilere ihale yoluyla gördürülebilmesi gerekir. Her dört yöntem bakımından da bu hizmetin üçüncü kişilere gördürülmesinde mutlak olarak belirli bir sürenin öngörülmüş olması zorunludur. Toplu taşıma hizmetlerinin yukarıda belirtilen usullerden dışında bir usul ile yapılması mümkün değildir. Kanunda öngörülen sürelerden daha uzun bir sürenin öngörülmesi ya da hiçbir şekilde süre öngörülmemesi durumlarında bu durumun hukuka aykırılık oluşturacağı kuşkusuzdur.

Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerekmektedir. Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir. Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir.

İl trafik komisyonu tarafından verilen 120 adet servis plakasında kira süresinin belirtilmemesi 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına aykırı olduğu gibi il trafik komisyonu kararı ile verilen süresiz toplu taşıma haklarının kazanılmış hak oluşturmayacağı açıktır.

120 adet servis plakasının süresi ve şartları da belirtilerek Belediye Kanununda

öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden biri seçilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır.

Kamu idaresi cevabında; Özetle ticari tahditli plaka uygulaması ilk defa Bakanlar Kurulu'nun 86/10553 sayılı kararı ile yayınladığı kararında yer aldığı,

Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Karar'ındaki amacın; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taksiciliğin önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması maksadıyla taksi, dolmuş ve minibüslere verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usulü ve esaslarını tespit etmek olduğu,

Yine bu kararın ikinci maddesinde, bu kararın Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Konya, Sakarya ve Samsun ilçeler dahil taksi, dolmuş ve minibüslere verilecek ticari plakaların veriliş esas ve usulleri ile bu illerde çalışan şoför esnafını kapsadığı,

Bu tahdit kararı ile birlikte, amaç ve kapsam kısımlarında da belirtildiği üzere, yukarıda bahsi geçen illerdeki fiilen çalışan taksi, dolmuş ve minibüslere herhangi bir ihale yapılmaksızın ticari tahditli plaka verilerek bu yerlerdeki ticari plaka sayıları dondurulduğu, tahdit kararı alındıktan sonra da ihtiyaç olursa yine bu kararda belirtildiği şekilde ihale yoluyla ticari plakaların verileceği,

Bu kararın üçüncü maddesinde "Ticari Plaka Verilecekler" başlığı altında ticari plaka verilebilmesi için;

g) Şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş olmak,

h) En az iki yıldan beri o ilde ikamet etmek,

i) Şoförler derneğine üye olmak

şarttır. Ticari plaka sahipleri bu plakaları taşıtla birlikte veya ayrı ayrı olarak, yalnız birinci fıkradaki şartlara haiz kişilere satabilir. Bu hüküm gereği ticari plakaların, raporda ifade edildiği üzere gibi süreli olmadığı, devir hakkı verilerek bunun bir meslek haline getirildiğinin açık ve net olduğu,

Söz konusu 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yerine yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu kararının uygulama yetkisinin belediye

sınırlarında il ve ilçe trafik komisyonlarından alınıp belediyelere verildiği,

Söz konusu kararın dördüncü ve beşinci maddesinde ise; tahdit kararı alındıktan sonra, tahdit kararından önce fiilen taşımacılık yapan taksi-dolmuş-minibüs esnafının ticari tahditli plakası verilmesine rağmen yeniden ihtiyaç olursa bu ihtiyacın ne şekilde karşılanacağına açıklandığı

Yine bu kararın yedinci maddesinde ise; trafik komisyonlarınca ticari tahdit bulunmayan illerde tahdit konulmasına karar verildiği takdirde, o il hakkında da bu karar hükümlerinin uygulanacağı, söz konusu Bakanlar Kurulu kararının 1991, 94, 98, yıllarında yapılan değişikliklerle güncelliğini koruduğunu ve uygulandığını, sonradan yapılan bu değişikliklerle tahdit kapsamında olmayan umum servis araçlarının da tahdit kapsamına dahil edildiği, “Kapsam” başlıklı ikinci maddesinde; kararın ilk yürürlüğe girdiği halindeki iller değil de İl Trafik Komisyonlarınca plaka tahdidi alınan illerde uygulanacağı hüküm altına alındığı,

Türkiye genelinde bu kararın uygulanmasına bakıldığında;

7. Tahdit kararı alınacak ise tahdit kararından önce fiilen çalışan şoför esnafına herhangi bir ihale yapmadan ticari plakaları verildiği

8. İl Trafik Komisyonu’na bir ilde tahdit kararı alındığında, o tahdit kararının tüm il, ilçe ve köyleri de kapsadığı Bakanlar Kurulu kararında açık ve net olarak belirtildiği

9. Aynı şekilde İstanbul ilinde 7000 kusura minibüs, İzmir ilinde ilçeler de dahil olmak üzere 1500 minibüsün ihalesiz ve süresiz çalıştığı, İstanbul’daki halk otobüslerinin de herhangi bir ihale olmadan 1985’ten beri ruhsat yöntemiyle çalıştığı, Ticari tahditli plakaların ve halk otobüslerinin Türkiye’nin tamamında herhangi bir ihale olmadan İTK veya UKOME kararları doğrultusunda taşımacılık yaptığı,

Kdz. Ereğli ilçesinde ise;

11. Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu’nun 2000/01 sayılı kararı ile de ilçedeki mevcut servis araçlarına tahdit kararı getirildiği ve sayısı 120 olarak belirlendiği, plakaları ise “S” harf grubunda toplandığı,

12. Yine Kdz. Ereğli ilçesinde, mevcut İl ve İlçe Trafik Komisyonu kararları gereğince 80 tane ticari tahditli “M” serisinden minibüs plakası verildiği, ayrıca 27 tane

mevcut ruhsat verme yöntemiyle çalışan halk otobüsünün bir çatı altına toplanarak tamamının 20+30 ayakta şeklindeki otobüse dönüştürülmesine karar verildiği, tahditli “M” plakalarının bu otobüslere takılmasına karar verildiği, bu konuda 2006/1 sayılı Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu kararı alındığı, aynı şekilde 2006/20-139 sayılı Kdz. Ereğli Belediye Meclis Kararı alındığı, Kdz. Ereğli İlçe Trafik Komisyonu kararının Zonguldak İl Trafik Komisyonu’nun 2007/4 sayılı kararı ile uygun görüldüğü ve kesinleştiği,

86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu kararına göre, fiilen çalışan taksi ve minibüs esnafına, taksiler için ticari tahditli “T” serisinden, Minibüsler için “M” serisinden plaka verilmesinin tahdit kararının ilk defa uygulanacağı illerde fiili çalışanlara ihale yapılmadan verileceği Bakanlar Kurulu kararında açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, aksi yöndeki uygulamalar yargıya intikal etmiş ve emsal yargı kararlarından da görüleceği üzere bir ilde tahdit kararı alınmadan önce fiilen çalışan gerek taksi gerekse minibüs esnafına tahdit kararından önce fiilen çalıştığını Şoförler Odası ve vergi kaydı ile belgeleyebiliyorsa, çalıştığı hat dahi belli değilse ve tahdit kararından önce minibüs çalışmasıyla ilgili herhangi bir İlçe ve İl Trafik Komisyonu kararı dahi olmasa, sadece Şoförler Odası ve vergi kaydıyla o ilde tahdit kararından önce çalıştığını ispat edebiliyorsa bu minibüse ihale yapılmadan ticari tahditli “M” serisinden plaka verilip hatlandırılmasına ilişkin Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiş yüzlerce emsal idari yargı kararının mevcut olduğu,

İfade edilmiştir.

Sonuç olarak 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulunun 4'üncü maddesinde; bu Kanunun(2918 sayılı Kanun) yürürlük tarihinden önce tespit edilip, henüz tahsis edilmeyen plakaların dağıtımında 5'inci madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Söz konusu kararın 5'nci maddesinde ise ticari plakaların muhammen bedeli, şekli, süresi, ihale zamanı belirtilerek ihale edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre 13.10.1985 tarihinden önce tespit edilip tahsis edilen plakalar bu karara göre dağıtılmayacaktır. Bunlar dışındaki plakaların 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre süresi belirtilerek ihale yöntemi ile dağıtılması gerekir.

Dolayısıyla 120 adet Servis plaka sayısının (S Plaka) il trafik komisyonunun 28.04.2000 tarih ve 2000/15 sayılı kararı ile süre belirtilmeden verilmesi söz konusu Bakanlar Kurulu Kararına aykırıdır.

Bir ilde tahdit kararından önce çalıştığını ispat edebiliyorsa bu minibüse ihale yapılmadan ticari tahditli "M" serisinden plaka verilip hatlandırılmasına ilişkin Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiş yüzlerce emsal idari yargı kararının mevcut olduğu belirtilmiştir.

Sunulan idare mahkemesi ve Danıştay kararları incelendiğinde; ilgili belediyenin 18.06.1985 tarihinden önce çalışan araçların bir kısmına 18.06.1985 tarihinden sonra plaka tahsis ettiği ve bir kısmının ise 1988 tarihli UKOME kararında plaka verilecekler listesinde yer aldığı halde bunlara 08.06.1985 tarihinden önce ticari yolcu taşımacılığı yaptığı yolunda herhangi bir kayıt ve bilgi bulunmadığından "M" ticari plaka verilmediği, plaka verilmeyen kişilerin dava açması üzerine mahkemelerin bu kişilerin ticari yolcu taşımacılığı yaptığı sabit olduğu gerekçesiyle idari işlemi iptal etmiştir.

İlgili Belediye 18.06.1985 tarihinden önce ticari yolcu taşımacılığı yapanlara plaka tahsisi kararı almış ancak bu tarihten önce ticari yolcu taşımacılığı yapanların bir kısmına plaka vermediğinden idare mahkemesi ve Danıştay idari işlemi iptal etmiştir. Diğer bir ifadeyle aldığı kararı uygulamadığı için ikinci kararı iptal edilmiştir. Mahkemeler de dava konusu edilen işlemle sınırlı inceleme yaptıklarından söz konusu işlemi iptal etmiştir.

Halbuki 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre bu Kanunun(2918 sayılı Kanun) yürürlük tarihinden önce tespit edilip, henüz tahsis edilmeyen plakaların dağıtımında 5'inci madde hükümlerine göre dağıtılması gerekir. Bu gerekçe ile dava konusu açılmadığından ve mahkeme talepte belirtilen ile bağlı olduğundan bu hususa değinmemiştir.

Dolayısıyla sunulan yargı örnekleri süresiz ve ihalesiz bir şekilde plaka verilmesini gerektirecek kararlar değildir.

Benzer şekilde 2011-2014 yılları arasında köyden mahalleye dönüşen yerlerde daha önce ticari yolcu taşımacılığı yapanlara plaka verileceği belirtilmiş ancak ticari yolcu taşımacılığı yapan bir kişiye plaka verilmemesi üzerine alına idari işlem idare mahkemesinden iptal edilmiştir. Burada mahkeme belediyenin ihalesiz ve süresiz plaka vermesi hususuna değinmemiştir.

Türkiye'nin tamamında ihalesiz ve süresiz plaka verilmesi uygulamaları mevzuata uygun hale getirmez.

120 adet servis plakasının süresi ve şartları da belirtilerek Belediye Kanununda

öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden veya hizmet satın alma usullerinden biri biri seçilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 12: Belediye Sınırları Dahilinde Faaliyette Bulunan Bazı Toplu Taşıma Araçlarının İzin veya Ruhsat Almaksızın Çalışması

Belediye sınırları dahilinde faaliyette bulunan bazı taksi, otobüs ve servis araçların Karadeniz Ereğli Belediyesinden izin veya ruhsat almadan çalıştıkları tespit edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 15'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; *“Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.”* Hükmüne yer verilmiş,

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun ek 2 maddesinin üçüncü fıkrasında; *“İlgili belediyeden izin veya ruhsat almaksızın, belediye sınırları dâhilinde ticari amaçlı yolcu taşıyan kişiye, (...) bağlı bulunduğu durak, işyeri ve işletmelerin sorumlularına birinci fıkra da gösterilen idari para cezası üç kat olarak, fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde tekrürü halinde ise beş kat olarak uygulanır. Ayrıca, araç her defasında altmış gün süre ile trafikten men edilir.”* Hükmü yer almaktadır.

Karadeniz Ereğli Belediyesi toplu taşıma araçlarına ait yönetmeliklerde; araçların her yıl ruhsat harcını ödeyerek ruhsatlarını alması, bu ruhsatların her yıl yenilenmesi gerektiği ve çalışma ruhsatı olmadan(toplu taşıma izin belgesi) araçların çalıştırılmasının yasak olduğu belirtilmiştir.

2017 yılı içerisinde çalışan; 115 adet halk otobüsünden(M plaka) 61 adedinin, 153 adet taksiden(T plaka) 40 adedinin, 120 adet servisten 26 adedinin çalışma ruhsat almadan(toplu taşıma izin belgesi) çalıştıkları tespit edilmiştir.

Gerekli denetim ve kontrollerin yapılması, para cezalarının uygulanması için ruhsatı olmadan çalışan araçların emniyet müdürlüğüne ve belediye zabıta birimine bildirilmesi ve ruhsatı olmayan araçların çalışmalarına izin verilmemesi gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; özetle Kdz. Ereğli Belediyesi ticari araçlara ait çalışma yönetmeliklerinde çalışma ruhsatlarının her yılın Ocak Ayı içerisinde yenileneceği, ancak raporda da tespiti yapıldığı üzere Belediyeye bağlı bazı ticari araçların çalışma ruhsatlarını almadan çalıştıkları, bu konuda araçların üyesi oldukları kooperatif, dernek vb. birliklerine

gerekli yazışmaların yapıldığı, yazıların tebliğ edilmesini izleyen süreçte çalışma ruhsatı almaya yönelik başvuruların başladığı, konu üzerinde ayrı bir hassasiyetin olduğu, bu süre zarfında 13 adet özel halk otobüsü, 17 adet ticari taksi ve 10 adet öğrenci servis aracı daha ruhsatlandırıldığı ve ruhsatlandırılmaya da devam edileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 13: Engelliler İçin Erişilebilir Duruma Getirilmeyen Bazı Özel Halk Otobüslerinin Çalıştırılması

Karadeniz Ereğli Belediye sınırları içerisinde toplu taşıma hizmeti veren bazı özel halk otobüslerinin engellilere uyumlu hale getirilmediği halde bu araçların çalıştırıldığı görülmüştür.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 3'üncü maddesinin birinci fıkrasında;

“Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan araçlarla sağlanan toplu taşıma hizmetlerinin engellilerin erişilebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde, sürücü koltuğu hariç dokuz ila on altı oturma yeri olan araçlarla verilen toplu taşıma hizmetleri, turizm taşımacılığı yapılan araçlarla sağlanan taşıma hizmetleri ve özel ve kamu şehirler arası toplu taşıma hizmetleri ile yolcu gemileri 7/7/2018 tarihine kadar engelliler için erişilebilir duruma getirilir.” Hükmüne yer verilmiş,

Altıncı fıkrasında ise, *“...Denetim sonucunda ilgili belediye ve kamu kurum ve kuruluşları ile umuma açık hizmet veren her türlü yapıların ve açık alanların malikleri ile toplu taşıma araçlarının sahiplerine eksikleri tamamlaması için birinci fıkrafta belirtilen sürenin bitiminden itibaren iki yılı geçmemek üzere ek süre verilebilir.”* Hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanunun geçici 3'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında; şehir içi yolcu taşıma hizmeti yapan araçlardan erişilebilir olmayanlara yolcu taşıma hizmeti için yetki belgesi, izin ve çalışma ruhsatının verilmeyeceği ifade edilmiştir.

Söz Konusu Kanun 07.07.2005 tarihinde yürürlüğe girdiğinden koltuk sayısı on altıdan fazla olan özel halk otobüslerinin 07.07.2015 tarihi itibarıyla engellilere uyumlu hale

getirilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede, 2017 yılı sonu itibariyle 52 adet özel halk otobüsünün engellilerin erişebileceği duruma getirilmediği ve bu araçların bir kısmına çalışma ruhsatı verildiği, bir kısmına ise çalışma ruhsatı verilmediği halde bu araçların çalıştığı görülmüştür.

Toplu taşıma araçlarının erişilebilir hale getirilmesi ve bu araçlarda erişilebilirliğin izleme ve denetimini yapacak olan komisyonların teşkili, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları ile idari para cezalarının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Bu Yönetmeliğe göre; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlükleri bünyesinde oluşturulan komisyonların toplu taşıma araçlarının erişilebilirlik tespitini yapması, izleme ve denetleme formlarını dikkate alarak rapor hazırlaması ve tespit edilen eksiklikler için il müdürlüğüne idari para cezasının uygulanması gerekmektedir.

Engelliler için erişilebilir duruma getirilmeyen araçların çalışmalarına izin verilmemesi, zabita birimi tarafından gerekli denetimlerin yapılması gerekir.

Toplu taşıma araçlarının engellilere uyumlu hale getirilmemesi, engellilerin toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanmasını etkilemektedir.

Kamu idaresi cevabında; Özetle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 28.11.2017 tarihli yazısından da anlaşılacağı üzere; mevcut özel ve kamu araçlarından sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunanlarla sağlanan toplu taşıma hizmetlerinin 07/07/2018 tarihine kadar engellilerin erişebilirliğine uygun hale getirilmesi yönünde kararın bulunduğu, Kdz. Ereğli sınırları içerisinde toplu taşıma faaliyetini yürüten 115 adet Özel Halk Otobüsünden 59 adedinin Engelli bireylerin erişimine uygun hale getirildiği, özel halk otobüslerinin engelli erişimine uygun hale getirilmesine yönelik değişim ve yenileme işlemlerinin devam ettiği, bu güne kadar yazılı veya sözlü olarak bu konuda yaşanan her hangi bir olumsuz durumun iletilmemiş olması da konu üzerinde hassasiyetle durulduğunun göstergesi olduğu ifade edilmiştir.

Sonuç olarak 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 3'üncü maddesine göre sürücü koltuğu hariç dokuz ila on altı oturma yeri olan araçlarla verilen toplu taşıma hizmetleri, turizm taşımacılığı yapılan araçlarla sağlanan taşıma hizmetleri ve özel ve kamu şehirlerarası toplu taşıma hizmetleri ile yolcu gemileri 7/7/2018 tarihine kadar, sürücü koltuğu

hariç on altıdan fazla oturma yeri olan araçların 07/07/2015 tarihine kadar engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilmesi gerekir. Nitekim Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yazısı da bu yöndedir.

Özel halk otobüslerinin koltuk sayısı on altıdan fazla olduğu için bu araçların 07.07.2015 tarihine kadar engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilmesi gerekirdi. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 14: Taşınmazlara Ait Fiili Envanterin Yapılmamış Olması

Belediyenin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazlara ilişkin olarak fiili envanter çalışmalarının tamamlanmadığı ve taşınmaz form ve icmal cetvellerinin düzenlenmediği tespit edilmiştir.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'te genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bu idarelere bağlı ve Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmeliğin "Mevcut Taşınmazların Kaydına İlişkin İşlemler" başlıklı Geçici 1'inci maddesi hükmü uyarınca kamu idarelerine ait taşınmazların fiili envanterinin emlak vergisi değerleri üzerinden kayıt ve kontrol işlemleriyle görevli birimlerce mevcut kullanım şekilleri esas alınarak en geç 30.09.2014 tarihine kadar tamamlanması, Yönetmelik eki formlara ve icmal cetvellerine kaydedilmesi, fiili envanteri yapılan taşınmazlara ait bilgilerin muhasebe kayıtları yapılmak üzere ilgili muhasebe birimine verilmesi ve 01.10.2014 tarihi itibarıyla muhasebe kayıtlarının yapılması gerekmektedir.

Belediyeye ait taşınmazlara ilişkin olarak fiili envanter çalışmalarının tamamlanmamış olması, nedeniyle belediyenin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların tamamının muhasebe kaydında yer alıp almadığı tespit edilememektedir.

Belediyenin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların envanterinin tamamlanmaması; mali tablolara etkisi bakımından bilançoda maddi duran varlıkları içerisinde yer alan 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı ve 252 Binalar Hesabının kayıt ve tutar olarak gerçeği yansıtmamasına neden olmaktadır.

Kamu idaresi cevabında; "Belediyemiz mülkiyetinde veya kullanımında olan taşınmazların kaydı taşınmaz programına kaydedilmiş olup, İlgili müdürlüklerle koordineli çalışılma yapılarak, taşınmazlara ait fiili envanterlerin yapılması sağlanacaktır." denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 15: Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması

Belediyenin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların cins tashihlerinin yapılmadığı görülmüştür.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in 10'uncu maddesi hükmü uyarınca, kamu idarelerinin mülkiyetlerinde, yönetimlerinde veya kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının birbirine uygun olmaması durumunda, fiili kullanım durumları esas alınarak tapu kayıtlarında cins tashihlerinin yapılması gerekmektedir.

Anılan maddenin devamında tahsis edilen ve üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlara ait cins tashihlerinin bu taşınmazları kullanan idarenin durumu tespit eden yazısı üzerine taşınmaz maliki idareye ait olduğu belirtilmiştir.

Belediyenin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların cins tashihlerin yapılmamış olması mali tablolara etkisi bakımından bilançoda maddi duran varlıkları içerisinde yer alan 250 Arazi ve Arsalar, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri ve 252 Binalar Hesaplarının kayıt ve tutar gerçeği yansıtmamasına neden olmaktadır.

Kamu idaresi cevabında; "Gerekli çalışmalar, İmar ve Şehircilik Müdürlüğümüz, Plan ve Proje Müdürlüğümüz ile Emlak ve İstimlak Müdürlüğümüzce koordineli çalışmalar başlatılmış olup, 3194 sayılı İmar Kanunu, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği ve yeni çıkacak olan İmar Barışı Yasasına göre devam edilecektir." denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 16: Taşınmazların Kamu Kurum ve Kuruluşları Dışındaki Derneklere Tahsis Edilmesi ve Tahsis Amacı Dışında Kullanılması

Belediyenin mülkiyetindeki taşınmazları kamu kurum ve kuruluşları dışındaki derneklere tahsis ettiği ve bir adet taşınmazın tahsis amacı dışında kullanıldığı görülmüştür.

5393 sayılı Kanunun “Diğer kuruluşlarla ilişkiler” başlıklı 75’inci maddesinde; *“Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;*

c) (Değişik: 12/11/2012-6360/19 md.) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.

d) Kendilerine ait taşınmazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir veya süresi yirmibeş yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu taşınmazlar aynı kuruluşlara kiraya da verilebilir. Bu taşınmazların, tahsis amacı dışında kullanılması hâlinde, tahsis işlemi iptal edilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.” hükmüne yer verilmiş

5018 sayılı Kamu mali yönetimi ve kontrol Kanununun 47’nci maddesinin birinci fıkrasında; *“Kamu idareleri, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için mülkiyetlerindeki taşınmazlarla Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri, birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerine bedelsiz olarak tahsis edebilirler. Tahsis edilen taşınmaz, amaç dışı kullanılamaz.”* Hükmü yer almaktadır.

02.02.2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 16.10.2017 T. 2017/1 E., 5415/1 K. sayılı Sayıştay Genel Kurulu İçtihadı Birleştirme Kararına göre; belediyeler, ancak mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla belediye meclislerinin bu konuya ilişkin alacakları kararla ve sadece mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına taşınmaz tahsis edebileceklerdir.

Buna göre, belediyeler, taşınmazlarını sadece mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve

kuruluşlarına tahsis edebileceklerdir.

6085 sayılı Sayıştay Kanununun 58'inci maddesinin üçüncü fıkrasında; "*İçtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi kararları Resmi Gazetede yayımlanır. Bu kararlara Sayıştay daire ve kurulları ile kamu idareleri ve sorumlular uymak zorundadır.*" Hükmü yer almaktadır.

Sayıştay Genel Kurulu İçtihadı Birleştirme kararların en önemli özelliği, benzer durumdaki tüm olaylar bakımında bağlayıcı olmasıdır. Bu özelliği ile diğer kararlarından ayrılır. Başka bir ifade ile içtihatları birleştirme kararı, genel ve soyut bir normu yorumladığından benzer tüm durumlar yönünden icrai bir nitelik taşımaktadır.

5393 sayılı Kanununun 75/c maddesi kapsamında yapılan ortak projeler için 7(yedi) adet taşınmazın kamu kurum ve kuruluşları dışındaki dernek ve muhtarlığa tahsis edildiği ve bununla birlikte bir derneğe sosyal amaçlı olarak tahsis edilen Bağlık Mahallesi Nimet Hoca Sokak no: 3'te yer alan taşınmazın bir kısmının tahsis amacına aykırı olarak ticari amaçla kullanıldığı görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında; "İlgi raporda belirtildiği üzere, tahsis yapılan ... Derneğine, tahsis amacı dışında faaliyet gösterdiği konusu sorulmuş olup, konu tarafımızca takip edilmektedir." denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 17: Belediye Sınırları içindeki Bazı İşletmelerin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Olmadan Faaliyette Bulunmaları

2017 yılı hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde; Karadeniz Ereğli Belediye sınırlarında işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmaksızın faaliyet yürüten işletmelerin varlığı tespit edilmiştir.

10.08.2005 tarih ve 25902 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'e göre Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bu Yönetmelik kapsamındaki işyerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için ilgili belediyeden işyeri açma ve çalışma ruhsatının olması gerekmektedir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun "İşyeri Açma İzni Harcı" başlıklı 81'inci

maddesinde; “ *Belediye sınırları veya mücavir alanlar içinde bir işyerinin açılması " İşyeri Açma İzni Harcına" tabidir.*” denilmektedir.

Karadeniz Ereğli Vergi Dairesi Müdürlüğünden ve belediyeden alınan verilere göre; Karadeniz Ereğli Belediyesi sınırları içinde 2017 yılı sonu itibariyle 7888 adet işyerinin vergi kaydı olduğu, bu işyerlerinden; 20 adedinin yılı içerisinde kapandığı, 2677 adedinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatından muaf olduğu, 2168 adedinin ruhsatlı olduğu ve 3023 adedinin ise işyeri açma ve çalışma ruhsatının olmadığı görülmüştür.

Gerekli kontrollerin yapılarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadan faaliyette bulunan işyerlerinin tespit edilmesi ve ruhsatlandırılması gerekmektedir.

3023 adet işletmenin işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadan faaliyette bulunmaları gelir kaybına neden olmaktadır.

Kamu idaresi cevabında; “Belediyemiz sınırları içerisinde 9207 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak Belediyemizden İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı almadan ticari faaliyet yürüten 3023 adet işletmenin tespiti ve haklarında yasal işlem yapılması için gerekli çalışmalar Zabıta Müdürlüğümüzce başlatılmıştır” denilmektedir.

Sonuç olarak Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 18: Mali Durum ve Beklentiler Raporunun Yayımlanmaması

2017 yılına ilişkin işlemlerin incelenmesi neticesinde, kurumun kurumsal mali durum ve beklentilere ilişkin raporu yayımlamadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun 30 uncu maddesinin 3 üncü fıkrasında:

“Genel yönetim kapsamındaki idareler bütçelerinin ilk altı aylık uygulama sonuçları, ikinci altı aya ilişkin beklentiler ve hedefler ile faaliyetlerini; Maliye Bakanlığı ise merkezi yönetim bütçe kanununun ilk altı aylık uygulama sonuçları, finansman durumu, ikinci altı aya ilişkin beklentiler ve hedefler ile faaliyetleri kapsayan mali durumu temmuz ayı içinde kamuoyuna açıklar.” denilmiştir.

Mali saydamlık ve hesap verilebilirliğin gereği olarak, Kdz. Ereğli Belediyesinin ilk

Zonguldak Karadeniz Ereğli Belediyesi 2017 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu 64

altı aylık bütçe uygulama sonuçlarını, ikinci altı aya ilişkin beklenti ve hedefleri ile faaliyetlerini kapsayan "2017 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu" nun Temmuz ayı içinde ve sonrasında kamuoyuna açıklanmadığı görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında; "2018 yılından itibaren "Kurumsal Mali Durum ve Beklenti Raporu" Temmuz ayı içerisinde yayınlanarak kamuoyuna açıklanması sağlanacaktır." denilmektedir.

Sonuç olarak Sorumlular bulgu konusu hususun düzeltileceğini ifade etmiş olmakla beraber, hatalı uygulamanın etkisi 2017 yılı için devam etmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 19: 775 Sayılı Gecekondu Kanunu Hükümlerine Aykırı Uygulamalar

a) Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinin tahsil edilen kısmından %10 payın 775 sayılı Gecekondu Kanunu Hükümlerine göre oluşturulması gereken fon hesabına aktarılmaması

b) 362 fonlar adına yapılan diğer kesintiler hesabında muhasebeleştirilmemesi

c) Fon hesabının amacı dışında kullanılması

775 sayılı Gecekondu Kanunu Hükümlerine göre oluşturulması gereken fon hesabının teşkil ettirilmediği, belediye ve mücavir alan sınırları içindeki Hazineye ait taşınmazlarının satış bedellerinden aktarılması gereken payın, fon hesabına kaydedilmediği görülmüştür.

775 sayılı Gecekondu Kanununun "Fonların teşkili ve kullanılması" başlıklı 12'nci maddesinde; belirtilen kaynaklardan sağlanacak gelirlerin, Türkiye Emlak Kredi Bankasında, ilgili belediyeler adına açılacak özel hesaplarda toplanacağı, 13'üncü maddesinde ise bu fonlarda toplanan paraların nerelerde kullanılması gerektiği açıklanmıştır.

775 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinde aynen:

"Buna göre 12'nci madde gereğince teşkil edilen fonda toplanan paralar, belediyelerce, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının izni alınmak şartıyla:

a) Bu kanundaki amaçlarda kullanılmak üzere arsa sağlanmasında, Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca onanan plan ve projelere göre halk konutu, nüve konut veya geçici misafir konutu yapılmasında,

b) *Islah olunacak gecekonduların bölgeleri ile yeniden tesis edilecek önleme bölgelerinin yol, meydan, kanalizasyon, su, elektrik ve benzerleri gibi kamu hizmet ve tesislerinin Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca onanan projelerine göre yapılmasında veya onarılmasında,*

c) *Kendi bütçe imkânlarıyla karşılanamayan ve fakat bu kanun gereğince yapılması gereken tespit, harita alımı, plan ve projelendirme hizmetlerinde kullanılır.”* Denilmektedir.

Yukarıda mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere ilgili fonda biriken paralar 775 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinde açıklanan yerlerde kullanılabilir, bunun dışındaki yerlerde kullanılamayacaktır.

4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun “Taksitle ödeme, satış bedelinden pay verilmesi, belediyelere devir” başlıklı 5 inci maddesinde; “... Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinin tahsil edilen kısmından öncelikle yerinde muhafaza edilemeyen yapıların tasfiyesinde kullanılmak şartıyla % 10'u, ilgili belediyelerin 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Kanun hükümlerine göre oluşturulan fon hesabına aktarılır. Kalan kısmından ise ilgili belediyeye % 30, varsa büyükşehir belediyesine % 10 oranında pay verilir. ...Bu paylar tahsilini takip eden ayın yirmisine kadar ilgili idarelerin hesaplarına aktarılır. ...” Denilmektedir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin Fonun teşkili ve muhasebeleştirilmesine ilişkin “Belirli Bir Amaca Tahsisli Gelirler ve Alınan Paylar” başlıklı 18 inci maddesinin ikinci fıkrasında aynen:

“20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondular Kanununun 12 nci maddesi gereği kurulan fonda toplanacak paralar gelir bütçesinin ilgili bölümüne gelir kaydedilir. Diğer taraftan gider bütçesinin ilgili tertibine tahsis amacı doğrultusunda kullanılmak üzere ödenek konulur. Bu fondan yapılan harcamalarda 775 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslar uygulanır.”

Denilmektedir.

Yapılan inceleme neticesinde, hazine tarafından toplu olarak gönderilen tutarların tamamının 800. 3.1.1.99 no'lu Diğer Mal Satış Gelirleri hesabına kaydedildiği görülmüştür. İlgili yılda, ilgili madde kapsamında yapılan satışlardan Belediyeye gönderilen %10'luk fon payı tutarı ile %30'luk pay tutarı toplamı 241.247,51 TL'dir. Fon hesabına aktarılması gereken %10'luk orana isabet eden tutarın 362.01.99 nolu “Fonlar Adına Yapılan Diğer

Kesintiler Hesabı”na alınmayarak tamamının 600. 3.1.1.99 no’lu Diğer Mal Satış Gelirleri hesabına kaydedildiği görülmüştür. %10’luk orana isabet eden tutarın (ayrıca hesaplanıp) 362.01.99 nolu “Fonlar Adına Yapılan Diğer Kesintiler Hesabı”na aktararak muhasebeleştirilmesi ve takibinin sağlanması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Belediye Hesap planında 775 sayılı kanun hükümlerine göre Fonlar adına yapılan diğer kesintiler hesabı (362.01.99) açılmış ve gelirden reddiyatı yapılarak 17.05.2018 tarih ve 8199 yevmiye no.lu evrakta ilgili hesaba aktararak muhasebe kaydı yapılmış olup takibinin yapılacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulgu konusu husus 2018 yılında düzeltilmiş olmakla beraber hatalı uygulamanın etkisi 2017 yılı için devam etmiştir. Yapılmayan bu kayıt dolayısıyla 362 Fonlar Adına Yapılan Diğer Kesintiler Hesabı bilançoda 241.247,51 TL eksik bedelle yer almıştır.

8. EKLER

EK 1: KAMU İDARESİ MALİ TABLOLARI**KARADENİZ EREĞLİ BELEDİYESİ 2017 YILI BİLANÇOSU**

AKTİF		2017 Cari Yıl	PASİF		2017 Cari Yıl
1	DÖNEN VARLIKLAR	27.125.134,06	3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	23.974.074,30
10	Hazır Değerler	7.974.010,61	30	Kısa Vadeli İç Mali Borçlar	5.329.971,34
100	Kasa Hesabi	93.056,41	300	Banka Kredileri Hesabi	5.329.971,34
102	Banka Hesabi	6.723.404,13	31	Kısa Vadeli Dış Mali Borçlar	0
103	Verilen Çekler Ve Gönderme Emirleri Hesabi (-)	0	32	Faaliyet Borçları	12.586.540,34
104	Proje Özel Hesabi	7.285,90	320	Bütçe Emanetleri Hesabi	12.586.540,34
108	Diğer Hazır Değerler Hesabi	0	33	Emanet Yabancı Kaynaklar	5.104.512,18
109	Banka Kredi Kartlarından Alacaklar Hesabi	1.150.264,17	330	Alınan Depozito Ve Teminatlar Hesabi	3.694.243,57
11	Menkul Kıymetler	0	333	Emanetler Hesabi	1.410.268,61
12	Faaliyet Alacakları	8.974.436,01	34	Alınan Avanslar	0
120	Gelirlerden Alacaklar Hesabi	0	36	Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	953.050,44
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabi	6.626.885,68	360	Ödenecek Vergi Ve Fonlar Hesabi	476.877,67
122	Gelirlerden Tecilli Ve Tehirli Alacaklar Hesabi	1.180.568,27	361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hesabi	412.787,78
126	Verilen Depozito Ve Teminatlar Hesabi	1.166.982,06	362	Fonlar Veya Diğer Kamu İdareleri Adına Yapılan Tahsilat.	47.006,85
13	Kurum Alacakları	0	363	Kamu İdareleri Payları Hesabi	16.378,14
14	Diğer Alacaklar	23.889,18	368	Vadesi Geçmiş, Ertelemiş Veya Taksitlendirilmiş Vergi Ve Diğer Yükümlülükler Hesabı	0
140	Kişilerden Alacaklar Hesabi	23.889,18	37	Borç ve Gider Karşılıkları	0
15	Stoklar	3.448.664,65	372	Kidem Tazminatı Karşılığı Hesabi	0
150	İlk Madde Ve Malzeme Hesabi	3.448.664,65	38	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesabi	0
16	Ön Ödemeler	453.931,28	380	Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabi	0

160	İş Avans Ve Kredileri Hesabi	0	381	Gider Tahakkukları Hesabi	0
161	Personel Avansları Hesabi	0	39	Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0
162	Bütçe Dışı Avans Ve Krediler Hesabi	453.931,28	391	Hesaplanan Katma Değer Vergisi Hesabi	0
165	Mahsup Dönemine Aktarılan Avans Ve Krediler Hesabi	0	4	UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	33.160.769,31
18	Gelecek Aylara Ait Giderler	0	40	Uzun Vadeli İç Mali Borçlar	17.765.265,47
19	Diğer Dönen Varlıklar	6.250.202,33	400	Banka Kredileri Hesabi	17.765.265,47
190	Devreden Katma Değer Vergisi Hesabi	6.250.202,33	41	Uzun Vadeli Dış Mali Borçlar	0
191	İndirilecek Katma Değer Vergisi Hesabi	0	43	Diğer Borçlar	0
197	Sayım Noksanları Hesabi	0	44	Alınan Avaslar	0
2	DURAN VARLIKLAR	499.285.614,17	440	Alınan Sipariş Avansları Hesabi	0
21	Menkul Varlıklar	0	47	Borç ve Gider Karşılıkları	15.395.503,84
22	Faaliyet Alacakları	3.385.967,88	472	Kidem Tazminatı Karşılığı Hesabi	15.395.503,84
222	Gelirlerden Tecilli Ve Tehirli Alacaklar Hesabi	3.385.967,88	48	Gelecek Yıllara Ait Gelirler	0
23	Kurum Alacakları	150.000,00	481	Gider Tahakkukları Hesabi	0
232	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabi	150.000,00	49	Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	0
24	Mali Duran Varlıklar	10.732.414,44	5	ÖZ KAYNAKLAR	469.275.904,62
240	Mali Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabi	10.683.906,96	50	Net Değer-Sermaye	392.486.230,76
241	Mal Ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermaye	48.507,48	500	Net Değer Hesabi	392.486.230,76
25	Maddi Duran Varlıklar	485.017.231,85	52	Yeniden Değerleme Farkları	0
250	Arazi Ve Arsalar Hesabi	314.036.293,66	57	Geçmiş Yıllar Olumlu Faaliyet Sonuçları	58.003.394,22
251	Yeraltı Ve Yerüstü Düzenleri Hesabi	115.711.666,75	570	Geçmiş Yıllar Olumlu Faaliyet Sonuçları Hesabi	58.003.394,22
252	Binalar Hesabi	57.828.635,96	58	Geçmiş Yıllar Olumsuz Faaliyet Sonuçları	0
253	Tesis, Makine Ve Cihazlar Hesabi	4.781.856,04	59	Dönem Faaliyet Sonuçları	18.786.279,64
254	Taşıtlar Hesabi	8.534.666,30	590	Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu Hesabi	18.786.279,64
255	Demirbaşlar Hesabi	4.991.791,51		PASİF TOPLAMI :	526.410.748,2

				3
257	Birikmiş Amortismanlar Hesabi (-)	-24.098.654,35		
258	Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabi	3.230.975,98		
26	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	0		
260	Haklar Hesabi	3.977.660,88		
268	Birikmiş Amortismanlar Hesabi (-)	-3.977.660,88		
28	Gelecek Yıllara Ait Giderler	0		
29	Diğer Duran Varlıklar	0		
294	Elden Çıkarılacak Stoklar Ve Maddi Duran Varlıklar	2.276.736,88		
299	Birikmiş Amortismanlar Hesabi (-)	-2.276.736,88		
AKTİF TOPLAMI :		526.410.748,23		

KARADENİZ EREĞLİ BELEDİYESİ FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU

Hesap Kodu	GİDERİN TÜRÜ	2015 Yılı	2016 Yılı	2017 Cari Yıl
630 1	Personel Giderleri	20.804.727,25	23.542.742,52	23.906.004,40
630 2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	3.412.561,55	3.670.447,51	3.988.385,45
630 3	Mal Ve Hizmet Alım Giderleri	41.341.497,80	49.196.667,31	56.930.769,17
630 4	Faiz Giderleri	0	411.155,40	3.731.205,22
630 5	Cari Transferler	1.554.915,79	2.652.486,97	3.160.103,73
630 7	Sermaye Transferleri	200.000,00	0	0
630 12	Gelirlerin Ret Ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	102.113,80	25.378,12	236.416,59
630 13	Amortisman Giderleri	3.855.246,52	939.168,11	1.143.539,72
630 14	İlk Madde Ve Malzeme Giderleri	6.192.463,80	8.449.705,56	11.510.980,75
630 20	Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	229.400,56	152.545,25	1.174.797,10
GİDERLER TOPLAMI		77.692.927,07	89.040.296,75	105.782.202,13

Hesap Kodu		GELİRİN TÜRÜ	2015 Yılı	2016 Yılı	2017 Cari Yıl
600	1	Vergi Gelirleri	19.871.781,05	20.148.723,88	23.724.156,17
600	3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	20.660.800,91	24.699.674,38	25.360.408,57
600	4	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	198.652,64	1.819.757,66	79.470,00
600	5	Diğer Gelirler	52.873.667,57	59.294.211,26	75.404.447,03
600	6	Sermaye Geliri	309.614,55	134.352,00	0
GELİRLER TOPLAMI			93.914.516,72	106.096.719,18	124.568.481,77
FAALİYET SONUCU :			16.221.589,65	17.056.422,43	18.786.279,64